Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22
Scrisori nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retimitŭ!
Birourile de anunciuri:
Brașovŭ, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primescŭ în Viena Rudolfŭ Mosse, Haasenstein & Vogler (otto Maas), Henrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg: în Budapesta: A. V. Goldberger, Anton Mezei, Eckstein Bernat: în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ; o seriă garmondŭ pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĚRŬ DE DUMINECĂ)

„Gazeta" ese în fiecare ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe sése luni 6 fl., Pe trei luni 3 fl.
Pentru România și strĕinătate: Pe unŭ anŭ 40 franci, pe sése luni 20 franci, pe trei luni 10 franci.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectori.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ: la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe sése luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe sése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 bani.
Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 85.—Anulŭ LIII. Brașovŭ, Duminecă 15 (27) Aprilie 1890.

Brașovŭ, 14 Aprilie st. v.

Era în primăvéra anului 1863, când începuse a sosi la noi rêndunele în fracŭ negru, carĭ vesteau apropiata conchiămare a dietei ardelenescĭ, dietă ce avea sĕ aducă dreptate popórelorŭ multŭ cercatului Ardealŭ, când făcŭ órecare svonŭ între Românĭ vorbirea ce a ținut'o unŭ aristocratŭ ungurŭ ardelénŭ în adunarea comitatului Clușiului.

Acestŭ magnatŭ ardelenescŭ a fostŭ baronulŭ Ludovicŭ Josika. Elŭ vorbì pentru buna înțelegere între Ungurĭ și Românĭ ḑicêndŭ: „că celŭ mai mare periculŭ dintre tóte, care póte avé urmărĭ pentru veacurĭ întregĭ, este frecarea dintre deosebitele naționalitățĭ din Ardealŭ".

Ca sĕ-i crédă obștea românéscă a comitatului, că dênsulŭ deși Maghiarŭ cu trupŭ și sufletŭ, totușĭ n'a nutritŭ nicĭodată în peptulŭ sĕu ură în contra naționalității române, elŭ le mărturisi, că după date sigure istorice familia sa îșĭ trage originea din naționalitatea română.

Pe acele vremurĭ mulțĭ dintre aristocrații ungurĭ ardelenĭ nu se sfiau a declara în gura mare, că familiile lorŭ suntŭ de origine română, numai ca sĕ pótă câștiga încrederea Românilorŭ.

Dér vremurile s'au schimbatŭ și astăḑĭ acești „magnațĭ valahĭ", cum i-au poreclitŭ frații lorŭ din Ungaria, s'ar rușina când li s'ar spune, că în vinele lorŭ mai curge o picătură de sânge românescŭ.

Bagŭ sémă, că nu mai sêmtŭ lipsa de a se înțelege cu Românii și de-a câștiga încrederea lorŭ; se sêmtŭ destulŭ de tarĭ colo în camera magnațilorŭ, unde figuréză și ei ca a cincea rótă la carŭ și unde jură cu toții susŭ și tare, că tótă porodița de pe pământulŭ acestorŭ țĕrĭ trebue sĕ se tragă deadreptulŭ dela Arpadŭ.

Dér óre în adevĕrŭ, sĕ nu mai esiste aḑĭ periculŭlŭ, de care vorbea baronulŭ Iosika la 1863? Sĕ nu mai fiă óre nicĭ vorbă de acelŭ periculŭ, pe care îlŭ caracterisa dênsulŭ cu următórele cuvinte:

„Sêmburele unui înfricoșatŭ periculŭ se arată, când în ascunsŭ când în publicŭ între naționalitățile nóstre, care fără sĕ băgămŭ de sémă, făcêndŭ presiune asupra sêmțĕmintelorŭ nóstre celorŭ mai nobile, asupra alipirei de limba și naționalitatea nóstră, tóte ni le póte preface în cenușă?"

Noi nu scimŭ sĕ se fi întêmplatŭ până aḑĭ nimicŭ, ce ne-arŭ puté face sĕ credemŭ, că periculŭlŭ certelorŭ și nemulțămirilorŭ dintre naționalitățĭ e delăturatŭ.

Asemenea nu ne este cunoscutŭ ca Ungurii, după ce au ajunsŭ la putere, sĕ fi urmatŭ după cum a doritŭ la 1863 baronulŭ Josica și sĕ fi stăruitŭ din tóte puterile ca „sĕ depărteze sêmburele neîncrederei".

Dinpotrivă acestŭ sêmbure a încolțitŭ și a crescutŭ totŭ mai tare și aḑĭ a ajunsŭ a fi o plantă uriașă din cele mai periculóse.

Și cine-i de vină décă așa s'a petrecutŭ lucrulŭ?

La 1863 baronulŭ Iosika sfătuia pe „consângenii sĕi maghiarĭ" că nicĭodată sĕ nu se lase a fi răpițĭ de a apera séu de a pretinde decâtŭ numai ce este dreptŭ înaintea lui Dumneḑeu și a ómenilorŭ".

P'atuncĭ și ei erau restrînșĭ numai la tĕrêmulŭ apĕrării. Astăḑĭ ei suntŭ carĭ atacă ér noi carĭ ne apĕrămŭ. Și ce sĕ veḑĭ? în locŭ sĕ fiă, ca cei ma itarĭ și puternicĭ, purtațĭ de spiritulŭ blândeței și alŭ împăciuirei, nu mai vorŭ sĕ scie nicĭ de trecutŭ, nicĭ de periculŭlŭ, ce se arată aḑĭ totŭ mai tare în ascunsŭ și în publicŭ între naționalitățile nóstre, și pretindŭ dela noi Românii ca sĕ nu mai apĕrămŭ nicĭ ceea ce este dreptŭ înaintea lui Dumneḑeu și a ómenilorŭ.

Pretindŭ dela noi ca sĕ ne lăpădămŭ de sêmțĕmêntulŭ celŭ mai nobilŭ, care este alipirea de limba și de naționalitatea nóstră, de acelŭ sêmțĕmêntŭ, care i-a însuflețitŭ și-i însufleșesce pe ei mai multŭ ca orĭ-și-ce, și cerŭ ca sĕ ne facemŭ din trădarea sângelui nostru unŭ credeu politicŭ.

C'unŭ fanatismŭ și cu-o cruḑime ne mai pomenită cei dela putere ne cerŭ sĕ sacrificămŭ pe fiecare ḑi totŭ mai multŭ din dreptulŭ nostru de limbă, din firea și din cultura nóstră românéscă și ne impunŭ cu sila limba, firea și cultura lorŭ.

Este acésta dreptŭ înaintea lui Dumneḑeu și a ómenilorŭ?

Nu se gândescŭ cei dela putere că róta lumei se învêrte mai iute decâtŭ póte vedé ochiulŭ lorŭ mărginitŭ și că póte sĕ vină o ḑi când érășĭ vorŭ căuta amiciția și încrederea poporului românŭ? Credŭ ei că o vorŭ mai puté-o vreodată dobêndi purtându-se astfelŭ în vremurĭ bune, când se îngâmfă cu puterea lorŭ?

De credŭ, orĭ de nu credŭ, noi Românii, poporŭ băștinașŭ alŭ țĕrilorŭ acestora, carĭ nu ne schimbămŭ sêmțĕmintele după vremurĭ, rĕmâné-vomŭ credincioșĭ acestorŭ sêmțĕminte românescĭ ereḑite dela moșĭ și strămoșĭ și rĕmâné-vomŭ tarĭ în credința, ce i-a purtatŭ și susținutŭ pe ei prin restrițile vécurilorŭ, că luptândŭ cu bărbățiă pentru apĕrarea lorŭ nu facemŭ decâtŭ ceea ce este dreptŭ înaintea lui Dumneḑeu și a ómenilorŭ!

Revista politică.

Dinăuntru. Desbaterile din dieta ungară în afacerea fondurilorŭ și pădurilorŭ năsĕudene, despre care amŭ vorbitŭ în numĕrulŭ de Dumineca trecută, s'au terminatŭ prin primirea contractului. În cursulŭ desbaterilorŭ a arătatŭ destulŭ de lămuritŭ ministrulŭ de finanțe Wekerle, că prin acestŭ contractŭ numai statulŭ câștigă, pe când comunelorŭ năsĕudene nu li-se dă câtŭ li-se cuvine. Ba mai multŭ: Năsĕudenii au ajunsŭ unŭ felŭ de slugă la dêrlógă, căcĭ étă ce ne mai spune ministrulŭ: „*Guvernulŭ* a mai luatŭ și dispositiunea, ca elŭ, *pe lângă inspecțiune, sĕ și influințeze în modŭ nemijlocitŭ asupra afacerilorŭ școlare năsĕudene*... Tóte aceste cestiunĭ atâtŭ în privința politică, câtŭ și economică și națională s'au resolvatŭ în favorulŭ statului, prin urmare *guvernulŭ a fostŭ cu destulă considerațiă față cu* interesele statului *și cu interesele naționale maghiare.*"

Așa-déră guvernulŭ a câștigatŭ proprietățĭ marĭ, nedându-se Năsĕudenilorŭ ceea ce li-se cuvine, pădurile le esploatéză „unŭ anumitŭ" timpŭ erariulŭ, până când comunele vorŭ plăti pretensiunile familiei Kemeny, fondurile și comunele năsĕudene sunt responsabile pentru aceste pretensiunĭ, afacerile școlare suntŭ puse aprópe la dispositiunea guvernului, s'a ținutŭ sémă de interesele naționale maghiare: étă „câștigulŭ" grănițerilorŭ năsĕudenĭ pentru neasĕmănatele jertfe ce le-au adusŭ apĕrândŭ tronulŭ și patria!

„*Décă s'arŭ fi aplicatŭ asupra raporturilorŭ de proprietate ale Năsĕudenilorŭ principiile dreptății și echității*, după legea urbarială, atuncĭ proprietatea erariului arŭ fi scăḑutŭ în modŭ fórte esențialŭ." Așa a ḑisŭ ministrulŭ de justiție Szilagyi, care indirectŭ ne spune, că nedreptate li-se face Năsĕudenilorŭ și a apĕratŭ acéstă nedreptate.

Năsĕudenii potŭ mulțămi celorŭ, carĭ prin slugărnicia lorŭ i-au dusŭ pe ghéță, ér Românii au cu o dovadă mai multŭ despre dreptatea ungurésca cătră națiа românéscă!

Nervosulŭ și neastêmpĕratulŭ ministru ugurescĭ de culte și instrucțiune a găsitŭ cu cale sĕ adreseze capilorŭ bisericescĭ gr. or., gr. cat. și celui alŭ bisericei ev. (săsescĭ) o *ordinațiune*, ca în preparandiile acestorŭ confesiunĭ *sĕ se îmulțéscă órele de propunere a limbei maghiare*, pentru ca *învĕțătorii și învĕțătórele sĕ învețe perfectŭ limba ungurésca.* Și-a pusŭ în capŭ adecă ministrulŭ sĕ facă cu orĭ-ce prețŭ „Ungurĭ" din Nemaghiarĭ.

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS."

Doina în Ardealŭ.

III.

Cânteculŭ e așa de vechiu ca, genulŭ omenescŭ. Orĭ ce desvoltare în sînulŭ omenimei a fostŭ în strînsă legătură cu cânteculŭ și cu musica séu cu saltulŭ, orĭ cu joculŭ. Limba este celŭ mai dintâiu instrumentŭ alŭ musicei și alŭ cântului, ér natura este care a ajutatŭ limba pentru-ca sĕ producă cântŭ și musică. Nu a fostŭ poporŭ câtŭ de primitivŭ, a cărui inimă n'ar fi datŭ ecoulŭ cântului și musicei, a cărui inimă n'ar fi fostŭ în stare sĕ esprime durerea și bucuria, nefericirea și fericirea. Ființa umană a fostŭ creată nu ca sĕ fiă unŭ ce brutŭ, ci ca ea sĕ fiă organŭ însuflețitŭ; ea a fostŭ creată ca sĕ simțéscă și simțindŭ sĕ plângă orĭ sĕ rîḑă! Adecă ea a fostŭ dotată cu inimă și sufletŭ de viéță. Și tocmai acésta e, care ridică pe omŭ ca pe unŭ lucéfĕrŭ în sferele sublimului și idealului, făcêndu-lŭ ĕstŭ modŭ sĕ fiă ângerulŭ, ba chiar Dumneḑeulŭ lumei visibile. Singurŭ omulŭ a înțelesŭ natura și a priceputŭ arcanele și misteriele ei; sufletulŭ sĕu a sciutŭ a se înduioșa de grațiele și farmecele naturei, singurŭ inima sa a sciutŭ sĕ fiă accesibilă și amică cu darurile vĕrsate în abundanță de Creatorŭ în lumea omenéscă: în scurtŭ, singurŭ omulŭ se nasce pentru arte, ér arta sĕ fiă numai pentru elŭ. Și aci însĕ a fostŭ diferință! Unulŭ s'a născutŭ mai anume pentru arte ca altulŭ, deóre-ce între ómenĭ este diversitate în darŭ și putere sufletéscă.

Cu câtŭ însĕ unŭ poporŭ se arată în lumea vechiă cu mai multă culturŭ și putere de viéță, cu atâta presupunemŭ, la acelŭ poporŭ mai multŭ cântŭ și mai multă musică. La Evrei cântulŭ și musica se nascŭ, din timpurile cele mai bĕtrâne, naționale. Scimŭ despre cântarea lui Moisi la trecerea peste Marea roșiă și a Mariamei, sora sa, cântarea lui Jovŭ, arfa lui Davidŭ și cântecele lui Solomonŭ. Am auḑitŭ de rapsodii elinĭ, de Arionŭ și Orfeu. Și națiunile prin cântŭ și musică au făcutŭ de multe-orĭ aceea, ce nu putură sĕ facă cu arma. Prin cântŭ și musică și-au deschisŭ calea spre mărire și progresŭ, că și cânteculŭ e puterea sufletéscă a orĭ-cărui poporŭ.

Cânteculŭ e așa de vechiu ca limba omului, ca graiulŭ séu cuvêntulŭ: precum cuvêntulŭ e accentulŭ și noțiunea sufletului omenescŭ, întocmai e cântulŭ interjecțiunea séu ecoulŭ acelui sufletŭ. Cuvêntulŭ séu limba e frate dulce cu cântulŭ și cu musica, diferindŭ natura și intensitatea tonului, ambele avêndŭ acelașiu isvorŭ: sufletulŭ și inima. De aci numai înțelegemŭ, pentru-ce cuvintele puse în óre-care armoniă și mĕsură suntŭ acomodate pentru melodiă. In armoniile de saltŭ, de bucuriă și jale par'că auḑĭ *vorbe și accente*, par'că auḑĭ *graiu și limbă.* De aci artiștii și compositorii suntŭ eternisațĭ chiar prin acésta de lumea posterióră.

Dér nu, — orĭ-ce națiune și rassă își pricepe cânteculŭ sĕu séu musica sa. Așa a fostŭ în vechime, așa e astăḑĭ! Da, căcĭ în acelŭ cântŭ și musică e depusŭ chiar sufletulŭ sĕu, — în acela îșĭ simțesce spiritulŭ sĕu, geniulŭ și natura sa. *De aci cânteculŭ și musica națională.* Germanulŭ se inspiră auḑindŭ cânteculŭ și musica sa, în ele se vede pe sine ca printr'o oglindă. Francesulŭ asemenea, căcĭ Beranger plângea când auḑia cântându-se „Marseilesa". Asemenea Slavulŭ și asemenea Maghiarulŭ, care din a sa musică cetesce: „Sirva vigad a Magyar!" Și óre Românulŭ auḑindŭ Romana, Ardeleana etc.?!?! Écă nu avemŭ numai limbĭ diverse — avemŭ și musicĭ și cânturĭ, carĭ ca și limba se deosebescŭ între sine, unele ca Ceriulŭ de pământŭ de altele.

Tóte cântecele din începutŭ, credemŭ, că au fostŭ de unŭ caracterŭ poporalŭ, căcĭ poporulŭ le-a făcutŭ, și au fostŭ acelea amoróse, religióse, balade, idilice (bucolice). La poporulŭ evreu, aflămŭ cânteculŭ literarŭ depusŭ în S-ta Scriptură, dér cine ar afirma, că poporulŭ sĕ nu fi avutŭ și elŭ cântecele sale. Grecii din poesia poporală au pututŭ sĕ formeze pe cea literară; și pe acéstă

Ce barbarŭ lucru! N'are nicĭ atâta pricepere ministrulŭ, că cu câtŭ mai multŭ forţéză pe Nemaghiarĭ a învĕţa o limbă, de care n'au trebuinţă, cu atâtŭ mai rĕu tace. Românii românĭ vorŭ rĕmâné, jupâne Csaky.

Dinafară. *Crearea unui nou corpŭ de armată germană pentru Alsaţia-Lotaringia a provocatŭ în Francia o mare activitate militară.* Corpulŭ alŭ şéselea de armată francesŭ, care e comandatŭ de generalulŭ Miribel şi alŭ carui cartierŭ principalŭ se află în Noncy, va fi măritŭ în Maiu la efectivulŭ de 59,000 ómenĭ, şi astfelŭ va puté opune aceeaşĭ putere celorŭ două corpurĭ de armată germane, 15 şi 16, din Alsaţia-Lotaringia. Corpulŭ alŭ şéselea de armată francezŭ va fi compusŭ atuncĭ din: 57 batalióne de infanteriă şi 9 de vênătorĭ, 70 baterii de câmpŭ, de fortărĕţă şi călăreţe, 84 escadróne de cavaleriă, 4 companii de geniu şi 4 de trenŭ. Totodată se anunţă, că ministrulŭ de rĕsboiu Freycinet a plecatŭ din Parisŭ, ca sĕ inspecteze departamentele şi trupele dela graniţa ostică.

Impĕratulŭ germanŭ *Vilhelm II* se află acum în provinciile renane, unde a sositŭ Mercurĭ în *Strassburg*. S'a „nimeritŭ", ca sĕ fiă impĕratulŭ germanŭ în Alsaţia-Lotaringia în acelaşŭ timpŭ, în care ministrulŭ francesŭ de rĕsboiu inspectéză trupele francese dela graniţa de către rĕsăritŭ, prin urmare şi de către Germania.

Dér ca sĕ nu se alarmeze lumea, *impĕratulŭ Vilhelm* a căutatŭ sĕ o liniştéscă cu o ḑi înainte într'unŭ toastŭ, ce l'a ţinutŭ la cină pe bordulŭ vaporului „Fulda" în Vilhelmshafen, unde se dusese din Bemen, ca sĕ visiteze flota. In toastŭ a spusŭ impĕratulŭ, că elŭ nisuesce *sĕ susţină pacea,* urmândŭ principiulŭ: „Noi Germanii nu ne tememŭ de nimenea'n lume, decâtŭ de Dumneḑeu!" Décă în pressă şi în viéţa publică se ivescŭ semne de pericule, ḑise'mpĕratulŭ, gândiţi-vĕ numai mângăiaţĭ, că situaţiunea nu e totdéuna aşa de rea. „Aveţĭ încredere în mine, adause impĕratulŭ, că voiu apĕra pacea, şi décă în pressă se esplică altfelŭ vorbele mele, atuncĭ aduceţi-vĕ aminte de cuvintele ce le-a ḑisŭ unŭ impĕratŭ: O vorbă impĕrătéscă sĕ nu se sucéscă şi întortocheze".

In privinţa *călĕtoriei impĕratului germanŭ Vilhelm II în Rusia* aduce fóia rusescă „Graşdanin" următórele amĕnunte: Impĕratulŭ germanŭ, care va sosi în Iunie, va petrece în Rusia trei sĕptĕmânĭ. Afară de Petersburgŭ, impĕratulŭ Vilhelm are de gândŭ sĕ visiteze, până la marile manevre din partea vestică, Moscva, Chiev, Vilna şi Varşovia. Impĕratulŭ germanŭ va fi însoţitŭ de o numerósă suită mai alesŭ militarĭ superiorĭ. Intre persónele din suita impĕratului Vilhelm, numesce „Graşdanin" pe: prinţulŭ Albrecht de Prusia şi George de Saxonia, marele duce de Baden, cancelarulŭ germanŭ generalŭ Caprivi, feldmareşalulŭ conte Blumenthal, şeful statului majorŭ generalŭ contele Waldersee, generalulŭ adjutantŭ Weder şi mai mulţĭ alţĭ generalĭ.

In timpŭ ce *raporturile dintre Germania şi Rusia* parŭ a se îmbunĕtăţi, se observă o schimbare în spre bine şi între *raporturile dintre Franţa şi Italia.* Preşedintele republicei francese călĕtoresce prin ţéră. O flotă italiană sub conducerea admiralului Lovera, l'a salutatŭ în portulŭ Toulon pe preşedintele Carnot, care a primitŭ şi o scrisóre autografă din partea regelui Italiei. Admiralulŭ a telegrafiatŭ la Roma despre primirea amicală ce i-s'a făcutŭ flotei italiane şi Regele Umberto s'a bucuratŭ deosebitŭ. Carnot a trimisŭ regelui Italiei o scrisóre autografă.

Francesii se batŭ cu Dahomey-enii din Africa. In ḑilele acestea a fostŭ o încăerare sângerósă între trupele francese şi dahomeyene. Perderile Francesilorŭ suntŭ de 4 morţĭ şi 21 rănţĭ, ér perderile Dahomeyenilorŭ suntŭ de 400 ómenĭ.

SCIRILE ḑILEI.

Secţia din Brăila a „Societăţii Carpaţii" a conchiămatŭ pe ḑiua de 12 (24) Aprilie o adunare a membrilorŭ ei pentru a hotărî: sĕ se concheme tóte secţiunile societăţii „Carpaţii" la o adunare generală festivă în Brăila, pentru a sĕrbători ḑiua de 3/15 Maiu.

***

Esploatarea pădurilorŭ năsĕudene. Ministrulŭ de agricultură se ocupă acum cu dispositiile privitóre la esploatarea pădurilorŭ năsĕudene. După planulŭ de esploatare, se taie în fiăcare anŭ vr'o 1400—1500 jugĕre catastrale din celŭ mai bunŭ teritoriu de pădure şi prefacerea lemnelorŭ în banĭ se face amĕsuratŭ împrejurărilorŭ în mai multe partii şi anume aşa, ca sĕ pótă servi ca basă pentru a întemeia afacerĭ mai întinse. Totodată s'au luatŭ mĕsurĭ, ca în privinţa folosirei lemnelorŭ sĕ nu se creeze nicĭ unŭ monopolŭ. Ministeriului i-s'au şi făcutŭ însemnate oferte, ce se vorŭ resolva în curêndŭ, şi încă totŭ se mai potŭ face orĭ la ministerŭ, orĭ la Banffy-paşa, fişpanulŭ dela Năsĕudŭ.

***

Despăgubirea regaliilorŭ. Ministrulŭ de finanţe a pusŭ, resp. a prelungitŭ terminulŭ de anunţare, pentru a mijloci erariulŭ la prefacerea în banĭ a obligaţiunilorŭ dreptului de cârciumăritŭ, pe ḑiua de 1 Iunie n. c., ér terminulŭ de plată pe la sfĕrşitulŭ lui Augustŭ. Condiţiunile prefacerei în banĭ rĕmânŭ neschimbate, adecă cursulŭ minimalŭ e de 92, interesele de $4^1/_2$%. Pentru mijlocirea vêndĕrei erariulŭ nu'şĭ socotesce nicĭ unŭ provisionŭ, şi nicĭ obligaţiunile ce se cuvinŭ visteriei statului nu se vêndŭ cu preţŭ mai urcatŭ decâtŭ obligaţiunile privaţilorŭ. Profitulŭ ce rĕmâne la vêndărĭ de peste 92 procente — bine înţelesŭ după ce se scade provisionulŭ de mijlocire pentru grupulŭ băncilorŭ şi cheltuelile ce se facŭ — se dă celorŭ îndreptăţiţĭ, după ce s'a limpeḑitŭ socotéla cu grupulŭ financiarŭ.

***

Sporirea armatei. O fóiă vienesă spune, că e vorba de sporirea armatei cu 34 regimente de infanteriă şi cu 2 regimente de cavaleriă, ér regimentulŭ împĕrătescŭ de vênătorĭ se va transforma în 3 regimente şi că în fine pentru tóte regimentele se va întroduce unŭ singurŭ felŭ de passe-poil.

***

Feriţi-vĕ de procese şi de cămătarĭ! Din Câmpiă ni-se scrie: Unŭ bietŭ locuitorŭ românŭ din Ormenişŭ fŭ pîrîtŭ în ḑilele acestea la judecătoria din Téca pentru o datoriă de *60 cr.*, pe care dealtmintrelea nu era datorŭ s'o plătéscă rĕutăciosului sĕu acusatorŭ până în ḑiua de sf. George. Judecătoria din Téca numai decâtŭ trimise pe capulŭ bietului omŭ unŭ esecutorŭ, ca sĕ'lŭ esecute, acum nu pentru 60 cr., ci *pentru 14 fl.!* Omulŭ neavêndŭ banĭ, se duse împreună cu esecutorulŭ la jidovulŭ din satŭ Weis Mendel, care îi împrumută bietului Românŭ *14 fl. pe lângă o camĕtă de 14 piţule pentru 14 ḑile.* Contractulŭ îlŭ făcŭ însuşĭ esecutorulŭ. Astfelŭ după 14 fl. s'ar veni pe anŭ mai bine de 36 fl. v. a. Acésta se întêmplă într'o comună ca Ormenişulŭ, unde se află residenţa unui fisolgăbirĕu, notarŭ, gendarmĭ etc.!

Ca în Asia!

***

Pentru limba grecéscă. Conventulŭ bisericescŭ reformatŭ s'a pronunţatŭ în favórea limbei grecescĭ în gimnasiu, ca a unui mijlocŭ puternicŭ pentru promovarea umanismului şi spiritului protestantŭ. Conventulŭ cere ministrului, ca înainte d'a păşi la esecutarea planului sĕu, sĕ'lŭ comunice şi bisericei reformate, pentru a'şĭ da şi ea părerea. Ér de nu va voi, atuncĭ biserica va lua în cerculŭ sĕu de activitate dispoţiunile corĕspunḑĕtóre.

***

Procesŭ pentru calumniă. Inaintea curţii cu juraţĭ din Cluşŭ s'a pertractatŭ la 11 (23) Aprilie procesulŭ de pressă intentatŭ de procurorŭ în numele direcţiunei poştale din Sibiiu în contra contelui Zdenko Klebelsberg pentru calumniă. Intr'unŭ articulŭ apărutŭ în „Ellenzek", învinui adecă contele direcţiunea poştală, că la ocuparea posturilorŭ de magistri poştalĭ se lasă a fi mituită. Juraţii achitară pe acusatulŭ conte, ér tribunalulŭ condamnă pe acusatorulŭ publicŭ la plata cheltuelilorŭ de 59 fl. 50 cr., dintre carĭ 50 fl. acusatului.

***

Darŭ pentru biserică. Pentru biserica română gr. cat. din Dridifŭ a dăruitŭ bunulŭ creştinŭ de acolo *Iosifŭ Oprişŭ* suma de *60 fl. v. a.* cu scopulŭ, ca din aceştĭ banĭ sĕ se cumpere unŭ policandru, care sĕ se aşeḑe în mijloculŭ bisericei. La acéstă sumă mai adaugêndu-se din fondulŭ bisericei 13 fl. 46 cr. s'a şi cumpĕratŭ unŭ frumosŭ policandru de bronzŭ auritŭ cu 12 luminĭ. Pentru acéstă faptă creştinéscă şi vrednică de laudă, preotulŭ de acolo, d-lŭ I. Oprişŭ, împreună cu curatorulŭ primarŭ Vasiliu Oprişŭ esprimă prin acésta în numele curatoratului bisericescŭ sinceră mulţămită nobilului dăruitorŭ.

***

Târgulŭ de oi dela Ormenişŭ. Despre obicĭnuitulŭ târgŭ de oi alŭ Sângeorgiului, ce se ţine în Ormenişulŭ de Câmpiă, ni-se scrie, că mai alesŭ în primele patru ḑile dela începutŭ a fostŭ vioiu, s'au vêndutŭ fórte multe oi, dér cu unŭ preţŭ bagatelŭ: berbecii cu câte 4—7 fl., oi sterpe 3—4 fl., oi cu miei 5—6 fl., pe când iernatulŭ unei singure oi în acele părţĭ a costatŭ câte 2.50—3 fl. Ómenii însĕ au fostŭ siliţĭ a le vinde, pentru că lipsa de bucate e fórte mare; în urma anilorŭ rĕi de mai nainte, abia se află în jurulŭ acela câte 8—10 ómenĭ într'unŭ satŭ, carĭ sĕ aibă bucate de ajunsŭ până la noua recoltă. Târgulŭ acesta dura până acum câte trei sĕptĕmânĭ şi mai bine, în urma unei ordinaţiunĭ mai înalte însĕ, comitetulŭ comunalŭ a redusŭ târgulŭ la o sĕptĕmână, anume 4 ḑile pentru oi şi 3 ḑile pentru vite, ceea ce s'a publicatŭ şi în monitorulŭ oficialŭ ungurescŭ. Astfelŭ ḑiua de târgŭ avea sĕ fiă în 22 Aprilie n. Ei, dér n'a fostŭ aşa. Jupânulŭ jidanŭ Weis Mendel, ca arendatorŭ alŭ târgului şi alŭ cârciumăritului, avea interesŭ ca târgulŭ sĕ nu se reducă. Elŭ a datŭ mâna cu fisolgăbirĕulŭ ungurŭ din Ormenişŭ şi înţelegêndu-se *frăţesce* laolaltă, au mijlocitŭ ca şi în anulŭ acesta târgul sĕ se ţină până în ḑiua de Sângeorgiulŭ românescŭ. Astfelŭ jupanului Weis îi merge acuma bine, căcĭ are mai multŭ timpŭ pentru a puté face geşeftŭ cu poporulŭ. Vorba e însĕ, că autorităţile administrative din Ormenişŭ aşa sciu sĕ respecte hotărîrile forurilorŭ mai înalte?

***

Sinucidere. Profesorulŭ de desemnŭ dela şcólele centrale române din locŭ, George Vlădărénŭ, s'a sinucisŭ astănópte. Motivulŭ sinuciderei e, ḑice-se, o bólă incurabilă, de care suferia.

***

Schimbare de târgŭ. Ministrulŭ de comerciu a concesŭ, ca târgulŭ anualŭ din Augustŭ alŭ Deşiului sĕ se ţină Marţĭ, Mercurĭ şi Joi în sĕptĕmâna din-

---

cale putemŭ admite şi la Romanii anticĭ poesiă poporală, mai vêrtosŭ că ei au avutŭ şi limbă poporală alăturea cu cea latină — cultă.

Cu tóte acestea poesia poporală la orĭ-ce poporŭ vechiu şi nou e inferióră poesiei nóstre poporale atâtŭ în abundanţă, câtŭ şi în genialitate. Ba scrutândŭ cu deadinsulŭ, venimŭ la acea cunoscinţă, *că de o poesiă adevĕratŭ poporală isvorîtă, pe nesciute, în modŭ prea naturalŭ, din sufletulŭ poporului* la multe popóră numai *relativŭ* a pututŭ şi póte sĕ fiă vorba. Apoi poesia poporală mai nouă a fostŭ plăsmuită de anumiţĭ autorĭ, carĭ nimerindŭ gustulŭ poporului, au isbutitŭ sĕ li-se populariseze versurile şi sĕ devină ca şi poporale. Beranger compusese poesii, carĭ devenirĕ cântate şi cunoscute de vulgulŭ francesŭ. Rouget de Lysle compuse „Marseilesa" şi acésta în revoluţiune se arată ca cânteculŭ poporalŭ isvorîtŭ din sufletulŭ şi sângele francesŭ. Petöfi a scrisŭ poesii, în carĭ fiindŭ depuse gustulŭ şi apucăturile maghiare, acelea devinŭ adorate, de poporŭ, şi în multe privinţe Ungurii neavêndŭ poesiă poporală, se servescŭ de acelea ca şi de-o poesiă poporală nu numai în cântece de şeḑĕtóre şi petrecere, ci chiar şi în chiuiturĭ la jocŭ. — Nicĭ cântecele cântăreţilorŭ cavalerĭ din timpulŭ cruciadelorŭ, nicĭ cele ale Troubadourilorŭ (Trouverilorŭ) din Provânçe, — în Germania cântăreţĭ amoroşĭ (Minnesänger) nu au fostŭ plăsmuite cu adevĕratŭ de inima poporului. Nu mai puţinŭ cânteculŭ „Nibelongilorŭ" dinpreună cu eposulŭ germanŭ „Kudrun" orĭ „Gudrun".

Unŭ cântecŭ ca sĕ'lŭ primescĭ de poporalŭ trebue sĕ nu aibă nicĭ cea mai mică legătură cu lira literară. Ce sĕ ḑicemŭ apoi de petrecerile poporale, de Carnevalulŭ de Veneţia, de Kirchmassurile (Kirchmesse) Germanilorŭ — Sacsonilorŭ — séu de cânteculŭ trivialŭ de odinióră din Parisŭ numitŭ *„Goguet?"*,

Nu susţinemŭ, că popórele Europei şi în specie cele romanice arŭ fi fostŭ lipsite de darulŭ plăsmuirei poesiei poporale, dér asemĕnândŭ poesia lorŭ poporală cu a nóstră, vedemŭ ce deosebire mare esistă. Nicĭ unŭ poporŭ nu are atâta darŭ pentru creaţiunea poetică, cum are Românulŭ, adusŭ de Impĕratulŭ Trajanŭ în aceste ţĕrĭ. Pentru aceea se şi ḑice: Românulŭ e născutŭ poetŭ!....

IV.

Poesia poporală la Românĭ în aceste ţĕrĭ e fórte vechiă; se póte admite, că nu ne dă cunoscinţă sigură despre timpulŭ, de când s'a născutŭ. E probabilŭ sĕ fi rĕsăritŭ cu cele dintâi urme de limbă română, în forma carea este recitată în limba română; dér ea este fórte vechiă, decâtŭ ca sĕ o putemŭ pune în careva dată cronologică. Este încă înainte de epoca lui Aurelianŭ; nu dóră din aceea că se cântă: *„Hai şi-o Leru, şi-o Leru-i Dómne!"* care refrenŭ póte însemna altceva, decâtŭ aceea ce se cugetă aḑĭ că însémnă. In *domeniulŭ anticŭ* alŭ poesiei nóstre poporale ocupă unŭ însemnatŭ locŭ *„colindele"*, *„bocetele"* (cântecele de morţĭ), apoi cele de cununiă, descântele de totŭ soiulŭ, cântecele de totŭ soiulŭ, cântecele de jale şi altele. Cele mai vechĭ suntŭ însĕ colindele, bocetele, descântecele; ér după acestea baladele şi idilele.

De când Românulŭ în aceste ţĕrĭ şĭ-a îngropatŭ morţii sĕi, (şi elŭ i-a îngropatŭ dela colonisarea sa aci), de atuncĭ cu încetulŭ şi succesivŭ credinţa romană despre ceea lume a versificat'o în limba sa din Dacia, şi de atuncĭ bocetulŭ, de atuncĭ şi celelalte. Din timpulŭ apunerei mărirei romane, séu dela invasiunea órdelorŭ barbare în Dacia, pentru Românŭ se deschide uşa plânsului, durerei şi nĕcazului. Din acestea ḑile pentru dênsulŭ ceriulŭ se înnoréză şi pămêntulŭ fumegă, de aci încolo elŭ îşĭ petrece o ḑi bună, două rele. Şi din aceste ḑile *„mai vîrtosŭ"* rĕsarŭ cântecele sale de durere séu cânteculŭ jalnicŭ poporalŭ.

De aci şi cânteculŭ de jale alŭ Românilorŭ numitŭ *„Doină"* încă e fórte

BCU Cluj / Central University Library Cluj

naintea ḑilei regelui Stefan (Augustŭ), aşa ca în ḑiua întâiu sĕ fiă têrgŭ de porcĭ şi de cai, a doua ḑi têrgŭ de vite, a treia ḑi têrgulŭ de sĕptĕmână.

***

Pentru direcţia căilorŭ ferate. Adese-orĭ ni-se plângŭ călĕtorĭ asupra purtării brutale a unorŭ conductorĭ dela trenurĭ. Nu numai, că aceştia îndésă în vagóne mai mulţĭ călĕtorĭ decâtŭ numĕrulŭ prescrisŭ, dér rĕspundŭ bruscŭ celorŭ carĭ le observă acestŭ lucru şi nu arare-orĭ suntŭ espuşĭ călĕtorii şi la îmbrâncelĭ din partea lorŭ. Sĕ credemŭ óre, că se vorŭ lua mĕsurile de lipsă?

***

Armata română. Cele patru companii ale batalionului de artileriă de asediu s'au sporitŭ încă cu douĕ, aşa că acum suntŭ şése companii.

***

Conducerea apei pe livadea Jancsi. Din causa lucrărilorŭ de conducere a apei pe livadea Jancsi în Blumĕna mică (Braşovŭ) a fostŭ nevoiă sĕ se oprésca pentru câtva timpŭ comunicaţiunea carĕlorŭ pe drumulŭ ce duce la barieră (vamă). Circulaţia deci se póte face numai prin Blumĕna mare. In cursulŭ acestorŭ lucrărĭ va fi de lipsă a se'nchide şi canalulŭ pentru unŭ timpŭ órecare; se atrage decĭ atenţiunea celorŭ carĭ folosescŭ apă din canalŭ.

Românii din Macedonia.

„Timpulŭ“ din Bucurescĭ a primitŭ corespondenţă din Macedonia, în care se descrie starea Românilorŭ şi a şcólelorŭ românescĭ de acolo. Estragemŭ din acéstă corespondenţă următórele:

De cât-va timpŭ scólele române din Macedonia au luatŭ unŭ avêntŭ fórte mare, aşa că numĕrulŭ elevilorŭ cresce în fiă-care ḑi în modŭ fórte repede. Sentimentulŭ naţionalŭ s'a desvoltatŭ în punctulŭ d'a se manifesta prin fapte, carĭ suntŭ de natură a încuragia partida românéscă din acele locurĭ şi a pune pe gândurĭ pe duşmanii limbei şi naţionalităţii române în Turcia, carĭ credeau deja grecisaţĭ pe acei Românĭ. Propaganda streină însĕ nu s'a descuragiatŭ, ci din contră şi-a îndoitŭ silinţele spre a grecisa pe Românii din Macedonia. De aceea şi lupta, ce esistă în localităţile acelea între românismŭ şi străinismŭ, s'a accentuatŭ, a luatŭ proporţiunĭ mai marĭ şi cu caracterŭ destulŭ de seriosŭ. Propagandiştii streinĭ au devenitŭ mai furioşĭ în ofensiva lorŭ, ér Românii, însufleţiţĭ de sentimentulŭ naţionalŭ, mai tenacĭ în legitima lorŭ defensivă.

In fiă-care comună, unde este o scólă românéscă, s'a formatŭ deja unŭ sîmbure alŭ partidei românescĭ, care lucréză şi apĕră pe căi legale drepturile legitime şi interesele neamului românescŭ în satulŭ séu în oraşulŭ lorŭ. Pe lângă acestea, locuitorii celorlalte sate românescĭ, unde nu s'au pututŭ încă înfiinţa scóle de limba română, fiindŭ în atingere cu conaţionalii lorŭ din comunele unde există şcolĭ românescĭ şi mai alesŭ cu tinerĭ formaţĭ în gimnasiile românescĭ, şi vĕḑendŭ pe de altă parte resultatulŭ strălucitŭ alŭ învĕţamêntului publicŭ în limba lorŭ maternă, din propria lorŭ iniţiativă nu numai îşĭ manifestéză datorinţa d'a vedé şcólă românéscă şi în satulŭ lorŭ, ci încă rógă a li-se trimite învĕţătorĭ şi învĕţătóre române, ca sĕ înveţe pe copiiĭ lorŭ în limba maternă, angagiându-se a plăti dênşii cheltuiala de intreţinere a scólei şi rugândŭ a li-se da unŭ micŭ ajutorŭ pentru plătirea profesorului, deocamdată nedispunêndŭ de ajunsŭ pentru acésta.

Astfelŭ şcóla română din localitatea *Călive-Veria*, care în timpŭ de 10 anĭ şi mai bine numĕra dela 40—50 elevĭ, acum în urmă numĕrulŭ elevilorŭ s'a urcatŭ la 160 şi scóla grecéscă din acea localitate, întreţinută de comitetele (silogurile) grecescĭ, este p'aci a se închide din causa de lipsă a elevilorŭ. Românii din satulŭ *Xirolivad* nu numai că şi ei şi-au trimesŭ copiiĭ lorŭ la şcóla română din acea localitate, ci încă au datŭ afară pe învĕţătorulŭ grecŭ trimisŭ şi plătitŭ de comitetulŭ grecescŭ, şi au angagiatŭ unŭ tînĕrŭ, care scie limba română, anume *Ciungu*, plătindu'lŭ din venitulŭ satului, ca sĕ înveţe pe copiiĭ lorŭ carte românéscă, ba fiind-că au peste 100 de copii, au cerutŭ dela direcţiunea scólelorŭ române din Macedonia sĕ le trimétă încă unŭ profesorŭ „superiorŭ“.

In orăşelulŭ românescŭ *Gopes*, care are peste 500 familii, şi care în urma activităţei şi zelului ce a desfăşuratŭ d. *Peliţa*, directorulŭ şcólei române, şcóla grécă din acea localitate întreţinută de comitetulŭ grecescŭ şi protegiată în modŭ vĕditŭ şi oficialŭ de cătră arhiereulŭ localŭ, precum suntŭ tóte şcólele grecescĭ din localităţile românescĭ, era p'aci a se închide din causă, că mai toţĭ copiiĭ din Gopes s'au retrasŭ dela şcóla grécă ducêndu-se la cea română.

In orăşelulŭ *Cruşova* şcólele române de ambele-sexe, la carĭ suntŭ 2 profesorĭ pentru clasele gimnasiale, ér 3 învĕţătorĭ şi 3 învĕţătóre pentru clasele primare, progreséză în modŭ spăimêntătorŭ pentru duşmanii Românilorŭ, carĭ îşĭ impunŭ sacrificii de totŭ felulŭ şi nu cruţă nicĭ unŭ mijlocŭ ca sĕ pună pedecĭ mersului progresivŭ alŭ şcólelorŭ române, pentru care scopŭ s'au trimesŭ şi se plătescŭ din Atena 11 profesorĭ şi institutorĭ de limba grécă şi 5 institutóre. Totŭ pentru scopulŭ acesta arhiereulŭ grecŭ fiindŭ isgonitŭ din metropolia lui din Ohrida, s'a aşeḑatŭ în susŭ zisulŭ oraşŭ românescŭ Cruşova, unde nu esistă nicĭ o familiă grécă de origine, plătindui-se şi 120 lire turcescĭ din partea comitetului din Atena.

In orăşelulŭ românescŭ *Muloviştŭ*, care are peste 500 case şi familii, partida grecéscă s'a descompusŭ cu desĕvêrşire, deórece numai 2 individĭ fără mijlóce, plătiţĭ de comitetulŭ din Atena, prin metropolitulŭ din Bitolia, formézā acolo partida ḑisă grecéscă, prin urmare cu tótă protecţia oficială a metropolitului grecescŭ, cu tótă influenţa consulului grecŭ din Bitolia, partida românéscă a reuşitŭ a lua localulŭ şcólelorŭ comunale şi a instala în ele şcóle române de ambele sexe. Ér în biserică, cu tótă opunerea arhiereului şi cu tóte neajunsurile ce li-se facŭ partisanilorŭ causei române, la o strană se cetesce românesce.

Acelaşĭ lucru s'a întêmplatŭ şi în orăşelulŭ românescŭ *Vlaho-Klisura*, care are peste 800 case şi familii, pentru-că cu tótă părtinirea autorităţilorŭ locale câştigate de arhiereulŭ şi de consululŭ grecŭ, graţiă stăruinţei Românilorŭ-patrioţĭ din acea localitate şi nepărtinirei ministerului turcescŭ, a trebuitŭ ca însuşĭ guvernorulŭ generalŭ din Bitolia sĕ mérgă în faţa locului şi sĕ instaleze şcóla română în loculŭ şcólelorŭ comunale, deórece autoritatea locală luându-se după arhiereulŭ grecŭ, nu esecuta ordinele superióre ce i-se da în acéstă privinţă.

Incă din anulŭ trecutŭ s'a acordatŭ autorisaţiă prin firmanŭ Românilorŭ din oraşulŭ Hrupişte ca sĕ clădéscă o biserică românéscă. Grecii însĕ au făcutŭ totŭ ce li-a statŭ prin putinţă ca sĕ nu se dea voiă sĕ se facă biserică românéscă în imperiulŭ turcescŭ şi în cele din urmă reuşiseră pe lângă subprefectulŭ din *Castoria* a-lŭ face sĕ dea ordinŭ ca sĕ înceteze clădirea acestei bisericĭ tocmai când se începuseră sĕ se sape temeliile. Aflându-se acestea la Constantinopolŭ, îndată s'a datŭ ordinŭ guvernorului generalŭ din Bitolia, care chiar în timpulŭ iernei a trebuitŭ sĕ mérgă în persónă la faţa locului şi sĕ asiste la punerea pietrei fundamentale, aşa că clădirea bisericei va fi peste puţinŭ terminată.

Mai în tóte comunele, unde esistă o şcólă românéscă, se întêmpină adesea certe, chiar scandalurĭ, din causă că Românii dorescŭ sĕ reuşéscă a ceti românesce în biserică, ér unii totŭ dintre Românii locuitorĭ, agenţĭ fiindŭ plătiţĭ ai arhiereului şi ai comitetului grecescŭ, se opunŭ, şi astfelŭ se dă ocasiune la lupte şi la bătăi.

Arhiereii grecĭ s'au pusŭ chiar ei în capulŭ mişcărei şi s'au dusŭ în persónă la acele localităţĭ, unde se întêmplau acele certe, creḑêndŭ că presenţa lorŭ în biserică era sĕ oprésca cetirea slujbei în românesce. Şi fiind-că au avutŭ nesocotinţa, ca sĕ nu ḑicemŭ neruşinarea, de a da semnalulŭ unui scandalŭ ne mai pomenitŭ, permiţêndu-şĭ a da brâncĭ şi chiar a lovi pe Românulŭ, care cetea românesce, unulŭ din arhierei a eşitŭ din biserică cu barba smulsă, altulŭ cu capulŭ spartŭ, şi altulŭ cu spinarea umflată.

Aceste fapte scandalóse provocate şi chiar dirigiate de cătră cei ce se pretindŭ representanţii lui Christosŭ pe pămêntŭ, au datŭ ocasiune la procese scandalóse, carĭ câştigate, se scie cum, de arhierei şi de agenţii lorŭ la tribunalele de prima instanţă, la apelŭ şi la casaţiune s'a doveditŭ, că tótă vina a fostŭ a lorŭ ca motorĭ şi autorĭ ai scandalului.

Precum s'a ḑisŭ la începutŭ, fasa ce a luat'o cestiunea a pusŭ pe gândurĭ pe adversarii românismului în peninsula Balcanică, carĭ pentru consideraţiunĭ politice lucréză şi'şĭ impunŭ sacrificii enorme, ca Românii nu numai sĕ gândéscă şi sĕ lucreze ca Grecĭ, séu ca Slavĭ, séu ca Bulgarĭ, ci încă sĕ devină şi în faptŭ ca Grecĭ, perḑêndu-şĭ limba, datinele şi caracterulŭ românescŭ prin şcolĭ şi prin bisericĭ străine şi antiromâne. De aceea vedemŭ, că comitetulŭ centralŭ din Athena trimite 800,000 francĭ pe anŭ în Macedonia şi Epirŭ prin arhiereii şi consulii grecĭ pentru înfiinţarea şi întreţinerea de şcóle grecescĭ în localităţile românescĭ şi albanese. Bulgaria şi comitetele panslaviste din Rusia trimitŭ sume şi mai marĭ încă prin erarchia bulgară din Constantinopolŭ pentru şcóle bisericescĭ şi bulgărescĭ. Serbia, imitândŭ se vede, esemplulŭ lorŭ a trecutŭ anulŭ acesta în bugetulŭ Statului 300,000 francĭ pentru şcólele sêrbescĭ în Macedonia.

Dér fiind-că aceste sacrificii bănescĭ şi înrîurirea clerului şi consulatului grecescŭ în Macedonia n'au reuşit sĕ închidă séu sĕ împedece şcólele române, ci din contră cu câtŭ e mai mare concurenţa şi persecutarea ce se face şcólelorŭ şi causei române, prin profesorĭ, prin cărţile didactice, prin agenţii ce se trimitŭ şi se plătescŭ din Atena, cu atâta defensiva Românilorŭ animaţĭ de sentimentele naţionale este mai tenace şi mai eficace. Aceştĭ adversarĭ au recursŭ la mijlocŭ d'a corrupe nisce funcţionarĭ turcĭ, slabĭ de ânger, spre a obţiné celŭ puţinŭ unŭ avantagiu momentanŭ, creḑêndŭ, că astfelŭ vorŭ puté sĕ încuragieze pe partisanii causei grece, şi sĕ descuragieze pe cei ai causei române.

Pe la finea lui Octomvre sub-prefectulŭ din Veria, fără nicĭ unŭ motivŭ legalŭ, închide şcóla română de acolo, însĕ îndată ce s'a afiatŭ acésta la Constantinopolŭ, Sublima Pórtă a datŭ ordine telegrafice, ca susŭ ḑisa şcólă română sĕ se deschiḑă îndată, precum s'a şi făcutŭ, şi astfelŭ în locŭ sĕ dea o lovitură acelei şcolĭ române şi sĕ se descuragieze partidulŭ românescŭ precum se aşteptau agenţii propagandei ati-române, s'a întêmplatŭ tocmai contrarulŭ, fiindŭ că numĕrulŭ elevilorŭ a crescutŭ şi creşce

---

vechiu şi elŭ derivă chiar din timpurile nefericite, când veniră Hunii, Goţii, Gepiḑii, Tătarii etc. Şi acestŭ cântecŭ pururea a fostŭ alimentatŭ de nĕcazurile venite preste Românŭ. Orĭcum, Doina aşa cum o pricepemŭ noi îşĭ are leagănulŭ la poporulŭ românŭ în Dacia, căcĭ acestŭ pămêntŭ a fostŭ acela, ce i-a sângeratŭ pieptulŭ!

Nu-i vorbă, fost'a Românulŭ cuprinsŭ de nefericirĭ şi în Italia: vedemŭ dela începutulŭ Urbei acolo luptele cele multe, resbelele sângeróse, că nu a fostŭ poporŭ pe faţa pămêntului sĕ se fi bătutŭ atâta ca Romanulŭ; vedemŭ pe Gali intrândŭ în Roma, pe Hannibalŭ înaintea Porţilorŭ ei; vedemŭ cum se sfăşie Romanulŭ între sine şi se măcelăresce. Hei! dér altcum e durerea şi nefericirea pentru Romanŭ în Italia şi altcum în aceste ţĕrĭ. Aci Românulŭ e lăsat în voia sorţii, munţii îi suntŭ citadelele, aci Românulŭ fără nicĭ unŭ sprijinŭ, gonitŭ şi asupritŭ, aci este fiulŭ vitregŭ alŭ lumei. Şi numai aci déră s'a născutŭ Doina în adevĕrata ei putere. De aceea Doina nu este, decâtŭ plângerea cea mai fidelă a sorţii nefaste, ea este interpretele durerei sufletescĭ. Unŭ bărbatŭ alŭ nostru a ḑisŭ: „*Melodia Doinei pentru celŭ ce o pricepe e însăşĭ plangerea duióşă a ţĕrei!*“ Aşa este! Ea este eflusulŭ inimei întregului poporŭ românŭ, alŭ întregei sale vieţĭ, ea aste istoria sa, şi aşa Doina e îmbrăţişată acasă, la câmpŭ, şi în codru, şi pe munte. Este unŭ testamentŭ lăsatŭ dela tată la fiu până aḑĭ. Doina este cânteculŭ ţĕranului, şi cânteculŭ ţĕranului e Doina. De Doină e legată o sórte, o viéţă, o istoriă. In Doină se oglindesce decĭ spiritulŭ, naturelulŭ şi sufletulŭ românescŭ. . . . . .

. . . . . .

Tóte popórele orientului şi ale părţii sudice europene au şi au avutŭ o fantasiă aprinsă, unŭ spiritŭ cam sburdalnicŭ şi unŭ graiu laconicŭ, însĕ precisatŭ şi filosoficŭ. Aşa au fostŭ popórele orientale antice ca cele din Asia, între carĭ Iudeii, Chaldeii, Fenicienii, Asirii; de aci întreprinderile lorŭ îndrăsneţe, sentinţele lorŭ pline de spiritŭ. Totŭ aşa popórele meridionale ale Europei, ca rassa elină şi romană; de aci ţinuta lorŭ originală, operile lorŭ pe câmpulŭ Bellonei ca pe câmpulŭ Pacei, fala lorŭ pentru o mórte gloriósă şi în urmă graiulŭ lorŭ cu spiritŭ şi plinŭ de sentinţe filosofice. Chiar astăḑĭ popórele din aceste ţinuturĭ posedŭ unele din calităţile strămoşilorŭ lorŭ.

Românulŭ din Muntenia, Moldova şi Bănatŭ e de o natură mai glumĕţă, de unŭ graiu mai scurtŭ şi laconicŭ, de unŭ spiritŭ mai nepăsătorŭ decâtŭ Românulŭ din Ardélŭ, Maramureşŭ şi Sĕlagiu. Cum amŭ ḑice mai precisŭ, Românulŭ din Ardélŭ şi Maramureşŭ conţine unŭ temperamentŭ mai melancolicŭ, o inimă mai jalnică decâtŭ celŭ din România. Orĭ pe unde vei călĕtori: pe la Murĕşŭ ca pe la Someşŭ, pe la Têrnave ca pe la Crişiu, pe la Satu-Mare şi Sĕlagiu, pe la Maramureşiu şi Chiorŭ, *totŭ unŭ cântecŭ jalnicŭ vei afla.* Prea firesce, că vei afla în aceste ţinuturĭ cântece, ce se vorŭ numi: Horea de pe Mureşiu, Horea de pe Têrnave, Horea de pre Crişŭ séu Horea dela Maramureşŭ, tóte laolaltă vorŭ fi în esenţă una şi aceeaşĭ melodiă, unulŭ şi acelaşŭ cântecŭ.

Ce este acéstă divergintă? Se póte admite cu mare dreptŭ, causa mediului de vieţuire. Popórele nordice orĭ-cine scie că se deosebescŭ de cele sudice în multe calităţĭ psichice, ér mediulŭ de vieţuire pentru Românŭ fiindŭ diversŭ amŭ puté aplica şi aci acéstă lege fisică-naturală. Dér este şi altă causă, anume starea socială-politică din unŭ locŭ şi din altulŭ. Este sórtea unuia şi a altuia!

Ardélulŭ a fostŭ cuibulŭ unde se aşeḑară tóte órdele barbare, limbile păgâne fără lege şi fără Dumneḑeu. In Ardélŭ i-a plăcutŭ mai bine Rĕului a se încuiba. Aci a fostŭ arena scormonită de fiorósele ghiare ale Parcelorŭ neîndurate. Décă arŭ şci sĕ vĕ spună Carpaţii, Mureşulŭ şi Oltulŭ celea, ce le-au vĕḑutŭ odată, amarŭ v'aţĭ întrista. Dér nu trebue sĕ vĕ spună munţii şi rîurile, căcĭ vĕ spunŭ vouĕ până astăḑĭ cânte-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

mereu; și pe lângă sentimentulŭ naționalŭ s'a adăogatŭ și ambiția partidului românŭ așa, că acum s'a decisŭ a ceti și în biserică românesce.

Asemenea, autoritatea din Bitolia, totŭ fără motivŭ legalŭ, a ridicatŭ pe d. Pelița dela școla română din Gopeșŭ, sub pretextŭ, că n'avea în regulă certificatulŭ sĕu de studiu și programulŭ școlei, și îlŭ opri la Bitolia tărăgănindŭ afacerea, cu scopŭ de a se vedea nevoițĭ locuitorii sĕ'șĭ trimétă copii lorŭ la școla grécă. Agenții grecesci făcêndŭ pe Românĭ sĕ crédă, că directorulŭ școlei române nu se va mai întórce, însĕ aflându-se acesta la Constantinopolŭ, sublima Pórta vĕdêndŭ, că procederea unorŭ funcționarĭ ca cei precedențĭ se póte considera și califica ca o pesecutere deghisată, însĕ intenționată a școlelorŭ române, ceea ce nu e nicĭ dreptŭ, nicĭ legalŭ, nicĭ logicŭ, a datŭ instrucțiunile trebuincióse, atrăgêndŭ în modŭ seriosŭ atențiunea autoritățilorŭ din provincia, ca sĕ se conforme cu legea, și sĕ nu mai dea ocasiă Românilorŭ de a se plânge, că li-se facŭ nedreptățĭ.

E o datoriă pentru adevĕrŭ a se spune aci, că cea mai mare parte dintre înalții funcționarĭ turcĭ s'au covinsŭ, că misiunea școlelorŭ române în părțile acestea e curatŭ pedagogică, și că scopulŭ lorŭ este a da cultură la Românĭ și tuturorŭ celorŭ, carĭ vorŭ sĕ o priméscă, și că poporulŭ românŭ, desvoltându-se în propriulŭ sĕu elementŭ și animându-se de sentimentulŭ naționalŭ, va înțelege, că interesele lui cerŭ, ca în cestiunĭ politice sĕ nu facă nicĭ-odată causă comună nicĭ cu Grecii nicĭcu Slavii, nicĭ cu altŭ poporŭ în contra Turciei, de óre-ce Imperiulŭ Otomanŭ este unŭ scutŭ putenicŭ și cea mai solidă garanțiă pentru conservarea limbei și a individulității lorŭ naționale. Și de aceea, afară de câteva escepții fórte rarĭ, guvernulŭ și autoritățile turcescĭ nu se mai iau după intrigile și instigațiunile adversarilorŭ românismului, ci sciu sĕ pună pe fiă-care la loculŭ sĕu, și au, pusŭ școlele remâne sub protecția legei.

Inainte de a termina, țînŭ a aduce la cunoscința fraților noștri din stânga Dunărei, că atâtŭ Românii din localitățile, în care au școlĭ, câtŭ și în acele în care nu au încă asemenea școlĭ, se bucură de ajutórele bănescĭ, ce li-se trimitŭ, și prin care instrucția românéscă în Maconia vorŭ lua unŭ avêntŭ și mai mare atâtŭ prin înființarea de școle nouă, câtŭ și prin posibilitatea, ca cele esistente sĕ prospereze.

Invențiunea unui Românŭ ardelénŭ.

Sub titlulŭ acesta amŭ amintitŭ într'unulŭ din numerii trecuțĭ ai Gazetei de Dumineca despre noua invențiune a d-lui *Nicolau Rusanŭ* din Sâncelŭ, patentată atâtŭ în Ungaria, câtŭ și în Austria, sub numirea: *„Construcțiunea de morĭ fără ridicarea apei prin iazŭ.“* La cererea nóstră, d-lŭ Nicolau Rusanŭ a binevoitŭ a ne trimite cu privire la acéstă invențiune a d-sale următórele amĕnunte:

Invențiunea stă din 2, respective din 3 părțĭ, și anume: 1) Din aflarea locului, că unde sĕ se taie canalulŭ, ce conduce apa necesară la punerea în lucrare a mașinăriei, fără ca apa sĕ fiă silită prin iazŭ a merge pe canalulŭ acela. 2) Din așeḑarea rótei, ce pune în lucrare móra (fabrica, ferestrĕulŭ etc.) așa că aceea sĕ nu fiă împiedecată în lucrare nicĭ când va fi apa mare, nicĭ când va fi apa mică, și a 3) Din compunerea mechanismului din lăintrulŭ mórei (fabricei etc.) astfeliu ca acela sĕ nu sufere nicĭ o schimbare prin ridicarea orĭ scoborîrea rótei de apă.

Nu V'așĭ mai fi amintitŭ nimicŭ de avantagiale invențiunei, décă unŭ Domnŭ din România nu m'ar fi rugatŭ sĕi-le facŭ cunoscute. Una dintre binefacerile împreunate cu acéstă invențiune este, că tocmai iazulŭ, fără de care până acuma nu se puteau face morĭ și a căruia construire și susținere costa fórte multŭ, la noua invențiune lipsesce cu totulŭ. Altă binefacere e, că ómenii prin folosirea acestui nou feliu de morĭ nu arŭ mai suferi de atâtea pagube. ce le causéză eșirea apelorŭ din causa ridicărei lorŭ în modŭ măestritŭ prin iazurĭ. afară de aceea nicĭ transportulŭ pe apă nu ar fi împiedecatŭ.

Unŭ mare avantagiu e și acela, că noulŭ feliu de morĭ, mașinării, fabricĭ etc. nicĭ-odată nu potŭ fi espuse periculului de a fi împedecate în lucrare din causa crescerei orĭ scăderei apei. Celŭ mai mare avantagiu însĕ e, că prin noua invențiune se póte face móră chiar și acolo, unde până acuma a fostŭ imposibilŭ a o face, din causă că nu se putea face iazŭ.

Credŭ, că on. publicŭ și numai din descrierea acésta va sci apreția binefacerile invențiunei acesteia.

Sâncelŭ, 18 Aprilie 1890.

Nicolae Rusanŭ,
proprietarŭ.

Congresulŭ bisericescŭ sêrbescŭ.

In 12 (24) s'a deschisŭ sĕrbătoresce congresulŭ sêrbescŭ, care a fostŭ salutatŭ de episcopulŭ Petrovicĭ, administratorulŭ patriarchiei. Comisarulŭ reg. br. Nicolicĭ desfăcŭ rescriptulŭ Maiestății Sale și secretarulŭ lui îlŭ ceti în tecstŭ ungurescŭ, apoi secretarulŭ metropoliei Ciricĭ în traducere sêrbéscă. Comisarulŭ br. Nicolicĭ în vorbirea de deschidere, ce șĭ-o ceti în limba unguréscă, arătă, că Maiestatea Sa oferă ocasiunea d'a'șĭ primi érășĭ mitropolia gr. or. sêrbéscă de Carlovițŭ pe capulŭ sĕu naturalŭ. Recomandă, ca activitatea congresului sĕ se misce în cadrulŭ legilorŭ țĕrei și alŭ statutelorŭ bisericei sêrbescĭ. Vorbirea s'a cetitŭ și în traducere sêrbéscă.

Presidiulŭ îlŭ ocupă apoi episcopulŭ celŭ mai bĕtrânŭ Stoicovicĭ și deputații ișĭ presentară mandatele. S'au constatatŭ, numĕrulŭ de 71 deputațĭ aleșĭ. Deputații Cernovicĭ, Zmaj, Iovanovicĭ și Dr. Polit au fostŭ viu aclamațĭ.

S'a alesŭ apoi comisia verificatóre și ședința s'a încheiatŭ. Ḑiua următórei ședințe nu e fixată.

Procesulŭ fraților Iliescu.

Cetitorii noștri cunoscŭ deja crima sĕvîrșită de frații George și Toma Iliescŭ, dimpreună cu complicii lorŭ în nóptea de 16 spre 17 Decemvre st. v. a. tr. După câteva lunĭ, s'a ținutŭ în ḑilele de 25 și 26 Aprilie st. n. a. c. pertractarea finală a procesului, în sala tribunalului criminalŭ r. în Brașovŭ. După construirea tribunalului s'au presentatŭ acusații complicii și martorii. Sala era îndesuită de publicŭ ascultătorŭ. Petractarea s'a începutŭ Vinerĭ în 25 Aprilie la órele 9 diminéța. După ce președintele a spusŭ în scurte cuvinte causa pentru care suntŭ chiămațĭ, adecă pentru crima sĕvîrșită de frații Iliescĭ și complicii lorŭ Aronŭ și Paraschiva Ciofleců, prin bătăi și sĕlbatice schinguirĭ asupra tînĕrului Dumitru Lebu și a Maria Iliescu, femeia acusatului Toma Iliescu, care în urma bătăilorŭ a și muritŭ, președintele provócă pe acusațĭ sĕ mărturiséscă adevĕrulŭ, asemenea și pe martorii, carĭ despre ḑisele lorŭ vorŭ avé sĕ depună și jumêntŭ.

Se cetesce actulŭ de acusare alŭ procurorului pentru vătĕmare grea corporală urmată de mórte; pentru vătĕmare personală, pentru vătĕmare de onóre și călcarea locuinței străine în timpŭ de nópte, precum și pentru crima de răpire. După acésta a urmatŭ ascultarea acusaților, unulŭ câte unulŭ, mai ântâiu a lui Toma Iliescu, care a tăgăduitŭ aprópe tóte și mai alesŭ a ținutŭ prin fasiunea sa la aceea, ca pe fratele sĕu George Iliescu sĕ-lŭ ușureze și sĕ ia tótă responsabilitatea asupra sa. După Toma a fostŭ acusatŭ George Iliescu, care în multe desminți pe fratele sĕu Toma, dér a negatŭ și elŭ, că ar fi bătutŭ pe mórta și pe Lebu, după cum martorii au fasionatŭ la ântâia lorŭ ascultare, întêmplată cu multŭ înainte de asta.

După acusațĭ au fostŭ ascultațĭ Aronŭ și Paraschiva Cioflecŭ, carĭ asemenea au negatŭ, că Iliescii ar fi bătutŭ în casa lorŭ pe Lebu și pe Maria Iliescu (mórtă) dér prin fasiunile martorilorŭ s'a doveditŭ că ei suntŭ complicii faptului.

O mulțime de martorĭ, carĭ au fostŭ ascultațĭ, au doveditŭ însĕ cele ce Toma, George Iliescu și pĕrechia Cioflecŭ au negatŭ; au doveditŭ, că Iliescii au tiranisatŭ în modulŭ celŭ mai barbarŭ pe Lebu și pe Maria Iliescu, ér din fasiunile câtorva martorĭ reiese, că George Iliescu ar fi fostŭ capulŭ crimei, care a produsŭ atâta indignațiune în poporulŭ din suburbiulŭ Scheiu.

Din relatările medicilorŭ s'a constatatŭ, că fămeia Maria Iliescu a muritŭ în urma loviturilorŭ primite dela bărbatulŭ și fratele acestuia și că numĕrulŭ loviturilorŭ, carĭ se cunosceau, era de peste 70. Asemenea la Dumitru Lebu, care a zăcutŭ în spitalŭ în urma bătăii 29 de ḑile.

Ascultarea martorilorŭ s'a sfîrșitŭ aḑĭ, Sâmbătă, înainte de améḑĭ, ér pentru după améḑĭ a rĕmasŭ susținerea acusărei procurorului, apĕrările advocaților și aducerea sentinței.

Invitare

la serbarea aniversară de 10 anĭ a Archipăstoririi Eminenței Sale I. P. S. Archiepiscopŭ și Metropolitŭ

Dr. Silvestru Morariu Andrievicĭ.

La 27 Aprilie (9 Maiu) a. c. Eminența Sa Archipăstorulŭ nostru Silvestru împlinesce 10 anĭ ai activității Sale ca Metropolitŭ alŭ Bucovinei și Dalmației. Activitatea și meritele acestui ilustru bărbatŭ pentru biserica nóstră ortodoxă-orientală din țéră, marele sĕu devotamentŭ pentru luminarea și desvoltarea culturală și religiósă a poporului, stăruința sa nemărginită pentru binele țĕrii și succesele lucrării sale neobosite, ne obligă pe noi diecesanii ortodocșĭ-orientalĭ ai Eparchiei a serba cu iubire fiiéscă și cu solenitate acéstă ḑi însemnată și a aduce I. P. S. Sale cu devotată supunere omagiele nóstre de mulțămire și recunoscință.

Ḑiua acésta se va serba după următorulŭ programŭ:

a) In Diecesă: *Lunĭ* în 23 Aprilie (5 Maiu) a. c. în tóte bisericile diecesei serbarea s. liturgii cu doxologiă.

b) In capitala țĕrii: *Joi* în 26 Aprilie (8 Maiu) a. c.:

1. Séra la $8^1/_2$ óre conductŭ de făclii, care va porni de pe piața Elisabeta prin piața principală și strada reședinței cătră reședința metropolitană.

2. Sosindŭ conductulŭ de făclii la reședința metropolitană, se va esecuta de cătră societatea „Armonia“ împreună cu corulŭ seminarialŭ și alțĭ cântărețĭ disponibilĭ dintre eparchioții ortodocșĭ-orientalĭ, o serenadă, esecutându-se piese în ambele limbĭ ale diecesei.

3. In pausele pieselorŭ corale va esecuta musica regimentului indigenŭ piese alese.

Vinerĭ în 27 Aprilie (9 Maiu) a. c.:

1. Diminéță la 9 óre serviciu dumneḑeescŭ în biserica catedrală cu doxologiă.

2. La 11 óre diminéța plecarea în corpore a patronilorŭ bisericescĭ, a clerului, a eparchioților și altorŭ deputațiunĭ la reședința metropolitană.

3. Aducerea felicitărilorŭ omagiale I. P. S. Sale Archiepiscopului și Metropolitului din partea diecesanilorŭ.

---

cele și horele pepturilorŭ românescĭ! Vĕ spune vouĕ: *Doina din Ardélŭ.*

Intr'adevĕrŭ, poporulŭ țĕranŭ, asupritŭ prin jugulŭ jobăgiei și legatŭ de gliă prin tripartitulŭ lui Verböczi; poporulŭ suferindŭ multe calamitățĭ prin fómete, ciumă, coleră, desbinărĭ și certe între Principĭ; elŭ sĕrăcitŭ și fără nicĭ unŭ dreptŭ, cuprinḑêndŭ de câte-orĭ aceste țĕrĭ terórea iataganului osmanŭ și ajungêndŭ ḑilele telegeilui Basta și încontinuu fiindŭ dejositŭ la: *Ticălosŭ-Măriata!* ne putemŭ esplica pentru poporulŭ românŭ din Ardélŭ spiritulŭ sĕu mai jalnicŭ, temperamentulŭ sĕu înnădușitŭ-flegmaticŭ, natura sa răbduriă; ne putemŭ explica diferința între cânteculŭ Românului ardelénŭ în comparare cu alŭ celui din România.

Dér sórtea poporului românŭ pretutindenea a fostŭ nefavorabilă. Românulŭ, unŭ poporŭ agricolŭ, păstoriu și plebeu, fără clasă patriciană în genere, delăsatŭ și amărîtŭ prin vremurĭ grele, îngropatŭ în nesciința trecutului ca sĕ nu mai scie elŭ cine este și astfelŭ sĕ mai aibă vre-o ambițiune națională orĭ ideală, — în urmă lucrătorŭ din ḑi în nópte fără a ajunge la o stare bună, în totŭ loculŭ a suspinatŭ și prin urmare în tóte țĕrile Românulŭ a fostŭ jalnicŭ și ca sĕ se mângăie șĭ-a cântatŭ cântecулŭ sĕu de jale, ca nicĭ unŭ altŭ poporŭ de sub sóre. Căcĭ:

„Auḑit'ațĭ, auḑitŭ
„Versŭ de Românŭ nĕcăjitŭ!?“

Românulŭ între altele a fostŭ unŭ poporŭ nĕcăjitŭ; la elŭ șĭ-a aflatŭ într'adevĕrŭ locŭ ḑicerea bibliei: *„In sudórea feții tale vei mânca pânea ta!“* Capulŭ de familiă cu palma este necesitatŭ a'șĭ țîné nevasta și copii, familia și casa, afară de dările grele și de multe soiurĭ, afară de robotele, domnăriile și boerescŭlŭ. Dér apoi ce sĕ facă țĕranulŭ, care nu are unde lucra, și décă are, nu are cu ce lucra, când:

„Stau în drumŭ și mĕ gândescŭ
„Ce s'apucŭ, ce sĕ muncescŭ,
„Pânea sĕ-mĭ agonisescŭ,
„Copilașii sĕ'mĭ hrănescŭ.
„Intristatŭ pe gândurĭ pusŭ
„Mĕ suii pe délŭ în susŭ
„Și ochii când mi-am întorsŭ
„Mĕ uitaiu pe vale'n josŭ;
„Vĕḑuiu ómenii arândŭ
„Cu plugurile în rêndŭ,
„Numai pluguletulŭ meu
„La'nțelenitŭ Dumneḑeu...
„Că doi boi ce'i avuseiu
„De vremĭ rele'i răpuseiu
„Și mĕ rugaiu de bogațĭ
„Ce au boi și au argațĭ
„Sĕ'mĭ dée boii'ntr'unŭ ciasŭ
„Sĕ'mĭ arŭ și eu locŭ de-unŭ pasŭ.
„Dér înḑadarŭ m'am rugatŭ
„Că'n sémă nu m'au luatŭ“. etc. etc.

Și apoi totŭ aleanulŭ inimei, totŭ nĕcazulŭ și tótă nefericirea, Românulŭ și-le stêmpĕră prin câte unŭ cântecŭ de jale, prin câte o Doină; și cumcă Doina s'a născutŭ sub influința acestorŭ vicisitudinĭ temporale, vomŭ vedé chiar din etimologia cuvêntului „Doină“.

V.

Sĕ vedemŭ, ce ḑice D-lŭ B. P Hașdĕu cu privire la Doină?

Dênsulŭ se esprimă în *„Columna lui Traianŭ“* între altele astfelŭ despre Doină:

„Dacii și Litranii au fostŭ dintre tóte némurile congenere, singurĭ, carĭ au păstratŭ intactŭ în fondŭ și în formă pe *„daina“*, una din moștenirile cele mai frumóse *ale primordialei ario-europene*, care ne arată pe străbunii noștri comunĭ cu multŭ mai 'nainte, decâtŭ cele mai vechĭ inscripțiunĭ monumentale, numindŭ poesia: *„cugetare“* și *„visiune“*, după cum numia pe Dumneḑeu: *„Luminosŭ.“* —

„Ddhi“ în sanscritică = a cugeta, în persică *„di“* și în perso-achemenidică *„dhi“* = a vedé. Forma participală: *„dhina“* séu *„dina“* = cugetatŭ, vĕḑutŭ, de unde femeninulŭ *„dhaina“* — *„daina“* = ceva cugetatŭ séu vĕḑutŭ în înțelesŭ de cântecŭ în acea epocă preistorică, în care familia ario-europee nu se trunchiase în diverse ramurĭ.“

Și érășĭ: „Décă poesia poporală la noi și adecă cea lirică nu este de proveniență latină, atuncĭ ea nu póte fi

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Splendórea acestei sĕrbĕrĭ însemnate atîrnă dela numĕrósa presenţă a diecesanilorŭ. Adresămŭ decĭ unŭ apelŭ căldurosŭ şi frăţescŭ către toţĭ diecesanii drept-credincioşĭ, carĭ nutrescŭ în sufletulŭ şi în inima lorŭ simţeminte de mulţămire şi de venerare către acestŭ rarŭ bărbatŭ alŭ bisericei, ca sĕ binevoéscă a ilustra cu presenţa lorŭ acéstă sĕrbare.

Cernăuţĭ, în Martie 1890.

Comitetulŭ arangiatorŭ: Andronicŭ Maximilianŭ, Bumbacŭ Ioanŭ, Bejanŭ Ioanŭ, cav. de, Ciupercovicĭ Arcadie, Coca Calistratŭ, Czechowski Erastŭ, Ciuntulécŭ Artemie, Cosovicĭ Cornelie, Danŭ Dimitrie, Danilewicz Ioanŭ, Dimitrovicĭ Ilie, Dr. Filipovicz Vladimirŭ, Grigorcea Modestŭ, cav. de, Goianŭ Alexandru, cav. de, Goianŭ Leonŭ, cav. de, Br. Hormuzachi Eudoxie, Isopesculŭ Dimitrie, Iwanowicz Eusebie, Kirilowicz Leonŭ, Kozak Cornelie, Klym Ioan, Kiebidewicz Axentie Lupu Ioanŭ, cav. de Meşeder Eugenie, Br. Mustatza Nicolau, Nimigeanŭ Ilie, Olinschi Ioanŭ, Dr. Onciulŭ Dimitrie, Piteiu Mihaiu cons. sup., Popesculŭ Leon, Popovicĭ Constantinŭ, Rey Leonŭ, de, Repta Stefanŭ, de, Stefanovicĭ Constantinŭ, Stefanelli Iuvenalŭ, Dr. Seleschi Emanuilŭ, Br. Stîrcea Victorŭ, Socoleanŭ Dimitrie, Tarnowiecki Georgie, de, Dr. Topala Ironimŭ, Ioanŭ Tabora, cav. de, Tarasievicĭ Nicolau, Dr. Volcinschi Ioanŭ, cav. de, Voronca Dionisie, Worobkiewicz Isidorŭ, Dr. Zurcanŭ Ioanŭ, Dr. Zurcan Constantinŭ, Zurcanŭ Oresim, Dr. Zotta Ioanŭ, cav. de.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.“

(Serviciulŭ de coresp. biuroului din Pesta.)

Pesta, 26 Aprilie. Mişcarea lucrătorilorŭ în favórea ḑilei de 1 Maiu e în crescere continuă. Numĕrulŭ celorŭ carĭ vorŭ serba acéstă ḑi se dă a fi de 30,000. Meetingulŭ se va anunţa aḑĭ. Măestrii brutarĭ rógă pe magistratulŭ ca, în faţa grevei ce ameninţă, sĕ obţină dela autoritatea militară, ca pentru durata grevei sĕ le pună la disposiţiă 150 brutarĭ militarĭ.

Darmstadt, 26 Aprilie. Impĕratulŭ germanŭ a sositŭ aci şi a visitatŭ împreună cu marele duce pe regina Angliei.

Berlinŭ, 26 Aprilie. Impĕrătésa a plecatŭ aséră la Darmstadt. Caprivi nu şi-a rostitŭ vorbirea de întrare în camera seniorilorŭ deórece elŭ a trebuitŭ sĕ ia parte la unŭ lungŭ consiliu de miniştri.

Pojunŭ, 26 Aprilie. La gară stau gata trei trenurĭ militare, ca în casŭ de trebuinţă sĕ ducă oştire în districtele neliniştite.

Bielitz, 26 Aprilie. Jertfele esceselorŭ (adecă lucrătorii greviştĭ, carĭ au fostŭ împuşcaţĭ de oştire, când devastau prăvălii şi cârciume) au fostŭ îmormêntate fără a se ivi vr'o turburare. Deórece e temere că se vorŭ repeţi escesele, trupele de aci vorŭ fi, precum se ḑice, întărite. Ḑiua a decursŭ în linişte.

ECONOMIĂ.

Căsniciă şi nutremêntŭ*)

Femeile trebue sĕ cunóscă arta de a purta economia casei. Deşi dênsele nu căştigă venitulŭ familiei, dér îlŭ cheltuescŭ, şi de aceea arŭ trebui sĕ înveţe a-lŭ cheltui înţelepţesce. Spre scopulŭ acesta femeile trebue sĕ scie bine socoti (calcula, computa). De multe-orĭ auḑĭ pe una séu alta ḑicêndŭ: „Nu sciu pe ce mi s'au dusŭ banii.“ Celŭ ce vorbesce astfelŭ, îşĭ dă testimoniulŭ, că este negligentŭ. Bărbatulŭ ca şi nevasta trebue sĕ scie ce au făcutŭ cu banii lorŭ şi acésta o potŭ sci bine numai décă vorŭ purta socotélă despre venitele şi cheltuelile lorŭ ḑilnice. Atuncĭ potŭ vedé la încheierea sĕptĕmânii şi a lunei pe ce au datŭ banii, pe ce au datŭ prea multŭ şi ce putea sĕ se economisescă. Găzdóia sĕ scrie cheltuelile de peste ḑi pe o tăbliţă şi séra sĕ le întroducă în cartea socotelilorŭ casei. Astfelŭ se învéţă a împărţi şi a economisi, fiindŭ cu prevedere, de pildă în lunile de véră, ca sĕ pună ceva la o parte pentru trebuinţele de érnă, precum lemne ş. a.

Multe se potŭ ḑice despre preţulŭ ce-lŭ are o înţeléptă conducere a economiei de casă şi cu deosebire despre preţulŭ bucătăriei (cuhnei, cuinei). Focŭlŭ dela vatră este flacăra altarului casnicŭ şi temeile arŭ trebui sĕ-lŭ păzéscă ca pe unŭ simbolŭ alŭ fericirei casnice. Sănĕtatea copiilorŭ, mulţumirea bărbatului îşĭ au isvorulŭ lorŭ în cea mai mare parte într'o bucătăriă bună. Durere, că fiicelorŭ nóstre aḑĭ nu le prea place sĕ audă de bucătăriă. Multe susţinŭ, că orĭ-ce servitóre e de ajunsŭ pentru a îngriji bucătăria. Dér acésta este o mare eróre, căcĭ tocmai pentru a găti bucate suntŭ neapĕratŭ de lipsă óre-carĭ cunoscinţe. Se recerŭ şi organe fine; nu-i de ajunsŭ ca sĕ aibĭ unŭ gustŭ bunŭ, ci trebue sĕ ai şi mirosŭ finŭ, căcĭ la din contră nu vei cunósce bucatele rele, şi nu le vei înlătura. Décă carnea mirósă, décă laptele e afumatŭ, lămâia amară, oulŭ cam clocitŭ, untulŭ rîncedŭ, vinulŭ stătutŭ, oţĕtulŭ cu flóre, — tóte aceste se potŭ afla numai printr'unŭ mirosŭ finŭ şi unŭ gustŭ şi mai finŭ. Ce periculŭ pentru sănĕtate s'ar puté nasce din lucrurĭ atâtŭ de neînsemnate, orĭ-ce medicŭ ţĭ-o va spune-o, décă nu ai făcutŭ însuşĭ esperienţă.

Fetele nóstre tinere se îmbulzescŭ la totŭ feliulŭ de óre spre a învĕţa câte şi mai câte, dér cele mai puţine dintre ele arŭ fi în stare sĕ depună unŭ esamenŭ bunŭ în arta bucătăriei. Mii de muncitorĭ ţĕranĭ, de meşteşugarĭ şi ḑilerĭ suferŭ din pricina unui defectuosŭ nutremêntŭ, perḑêndu-se jumĕtate materiile nutritóre, ce le conţinŭ mâncările lorŭ din pricină că *nevestele lorŭ nu sciu sĕ fiérbă*. Nu sciu sĕ férbă şi cele mai multe n'au nicĭ o ideiă cum sĕ pregătéscă bucatele, ca sĕ fiă gustuóse şi uşorŭ de mistuitŭ şi sĕ folosésca cum se cade tóte materiile nutritóre dintr'însele.

Chiar şi la clasele de mijlocŭ stau lucrurile în privinţa acésta nu prea bine. Décă amŭ puté sĕ pĕtrundemŭ, în óra prânḑului, în casele ómenilorŭ mai de rêndŭ, din clasele de mijlocŭ, — ḑice unŭ scriitorŭ — câtă risipă de materiă, câtă neplăcere, câtă supĕrare şi în urma acésta, câtă cértă nu amŭ vedé într'însele. Bărbatulŭ se cértă cu nevastă-sa pentru-că mâncarea nu-i bună, şi în deobşte elŭ caută a înlocui lipsa acésta prin gustarea de bĕuturĭ spirtuóse. Astfelŭ aicĭ nu numai, că se prădéză mijlócele de nutrire, nu numai că se păgubesce sănĕtatea, ci mai urméză încă şi aceea, că bărbatulŭ e îndemnatŭ la bĕutură şi nu numai punga şi sănĕtatea omului, ci şi bunele moravurĭ mai suferŭ scădere.

Bărbaţii, carĭ se hrănescŭ cu mâncărĭ bune, de obiceiu vorŭ bea numai cumpĕtatŭ, deórece mulţămirea, ce o au cu mâncarea, îi scapă de necesitatea de a-şĭ căuta scăpare în bĕutură, ca mijlocŭ de iritaţiune. Efectele unui prânḑŭ bunŭ suntŭ şi acelea, că omulŭ se simte bine şi e voiosŭ, şi când ḑicemŭ prânḑŭ bunŭ, înţelegemŭ totŭ ce în felulŭ sĕu e bine pregătitŭ, fiă orĭ şi câtŭ de simplu. Unŭ omŭ avutŭ póte sĕ trăéscă fórte costisitorŭ şi totuşĭ fórte rĕu, unŭ omu sĕracŭ póte sĕ trăéscă eftinŭ şi totuşĭ fórte bine, décă are fericirea de a posede în nevastă-sa o bună bucătăréşă.

Celŭ mai nefolositorŭ mĕdularŭ alŭ unei familii este o femeiă, care e rea găzdóiă. Sexulŭ frumosŭ are câte-odată ochĭ fórte agerĭ pentru lucrurĭ, carĭ îlŭ privescŭ numai pe elŭ; femeile suntŭ fórte stricte cu croitorii şi modistele lorŭ, şi potŭ în modulŭ celŭ mai migălosŭ sĕ le spună, décă o încreţitură e prea îngustă, orĭ ḑécă alta este prea josŭ pusă. Dér décă ele nu sciu mai multŭ decâtŭ a se găti, atuncĭ nu suntŭ bărbatului sóţe pentru uşurarea vieţei, ci numai o sarcină pentru elŭ. Décă nu înţelegŭ nimicŭ la fiertŭ, ci trebue sĕ le încrédă tóte bucătăresei, masa lorŭ curêndŭ va deveni nesuferită. Décă supa e rea, friptura arsă pe din afară, ér pe dinăuntru crudă, mămăliga nefiértă orĭ cleiósă şi zéma prea sărată orĭ fasolea afumată, bărbatulŭ curêndŭ se va sătura de o asemenea tractare şi va căuta sĕ-şĭ stingă nĕcazulŭ în cârciumă, unde nu numai că găsesce bucate, carĭ le póte mistui, dér unde mai scapă şi de cérta din casă, care de comunŭ urméză după câte unŭ prânḑŭ rĕu în familiă.

Mare ar fi câştigulŭ pentru societate, décă la crescerea femeilorŭ s'ar pune mai mare greutate pe fiertŭ. Pentru sĕracĭ mai alesŭ acésta ar aduce unŭ câştigŭ nespusŭ de mare. Când nu de multŭ s'a întêmplatŭ în oraşulŭ Frankfurt în Germania, că la o despărţaniă (divorţŭ) nevasta a fostŭ declarată ca vinovată şi a fostŭ despărţită de bărbatŭ, mai alesŭ din causă, că *nu scia sĕ fiérbă*, o fóiă scrise: Orĭ câtŭ de ciudatŭ s'ar păré acestŭ lucru, totuşĭ e fórte seriosŭ în sine, deórece nu numai odată împrejurarea, că femeia nu scia fierbe, a causatŭ desfacerea căsĕtoriei. Deşi nu ajunge lucrulŭ totdéuna până la despărţire, totuşĭ acéstă scădere a crescerei are pentru amêndouĕ părţile cele mai rele urmărĭ. Cu atâtŭ mai binecuvêntatŭ lucru ar fi, décă s'ar înfiinţa şcóle de economiă a casei pentru fete fără mijlóce, în carĭ şcóle acestea sĕ pótă învĕţa a cunósce şi a conduce şi o economiă mai sĕrăcăciósă.

Nu numai sănĕtatea, moralitatea şi fericirea familiei stau în legătură cu cestiunea fiertului, ci arta de-a fierbe, aşa cum o înţelegemŭ noi, este cu deosebire şi o slujitóre a economisărei (păstrărei). Ea folosesce darurile lui Dumneḑeu, câtŭ numai este cu putinţă; ea nu prădéză nimica, ci scie sĕ întrebuinţeze tóte. De aceea repeţimŭ, că fiă-care femeiă ar trebui sĕ fiă espertă în acéstă artă, care contribue atâta pentru îndestulirea şi veselia inimei şi pentru bunăstarea familiei.

Femeile din familiile mai avute arŭ trebui sĕ învĕţe a fierbe şi a

*) După Smiles-Schramm.

---

de provenienţă latină nicĭ la traţii noştri din Occident, deórece Romanii au fostŭ o naţiune prosaică pretutindenĭ.“ (: Unŭ neadevĕrŭ faţă cu poporulŭ românŭ ceea ce scrie Haşdĕu!)

Şi scrie mai departe D-lŭ Haşdĕu, că poesia poporală lirică în Francia aprópe peste totŭ, cea spaniolă şi italiană pe jumĕtate, — negreşitŭ nu ca limbă, ci ca genŭ şi ca spiritŭ trebue sĕ fiă de provenienţă celtică. . . . Aşadéră la toţĭ neo-latinii Doina e autochtonă, la apusŭ celtică — la rĕsăritŭ dacică . . .

Aşa îşĭ dă părerea eruditulŭ bărbatŭ cu privire la etimologia orĭ originea Doinei.

Cu tóte acestea, cuvêntulŭ nostru *Doină* séu *Dăină* nu are *absolutŭ nimicŭ* cu sanscritulŭ şi perso-achemenidiculŭ „*dhi*“ şi „*dhaină!*“

Precum melodia Doinei — cântecului — s'a născutŭ şi plăsmuitŭ pe nesciute în modŭ prea naturalŭ, neforţatŭ, — întocmai chiar „*Cuvêntulŭ*“ ca atare s'a născutŭ, putemŭ ḑice, pe nesimţite şi ca unŭ onomatopoeticŭ alŭ simţĕmintelorŭ, de care era predominată inima poporului românŭ, şi deórece Doina conţine în sine ceva jalnicŭ şi durerosŭ — e consecinte, precum şi scimŭ, că ea s'a născutŭ din sentimentulŭ durerei, întristărei, nefericirei, şi numai şi numai sub influinţa acestorŭ simţĕminte, pentru-că orĭ-ce cântŭ totodată e şi unŭ simţĕmêntŭ. Atâtŭ Românulŭ, câtŭ şi alte popóre au unele interjecţiunĭ séu sunete orĭ şi esclamaţiunĭ, prin carĭ îşĭ esprimă simţĕmêntulŭ de durere séu bucuriă. Aşa la Românŭ cea dintâiu interjecţiune de durere şi nĕcazŭ a fostŭ şi este: *Vai* resp. *A*, Ah, séu *Ai!* grec.: papae! lat.: vae! germ.: Wehe! — *Vai* dela lat. *vae!* Dér din *vai!* s'a ḑisŭ şi se ḑice şi *ai!* în unele ţinuturĭ *Au!* séu *Auleo!* séu *O! oi! oioi!*

Când Românulŭ a fostŭ cuprinsŭ de durere, a începutŭ sĕ cânte cu esclamaţiunea durerei *Ai*! dér acestŭ cuvêntŭ nu i-a supeditatŭ mĕsura de ajunsŭ ca sĕ pótă eşi cu mĕsura tonului,— a căutatŭ sĕ-i adaugă unŭ micŭ refrenŭ şi încă pe celŭ de sine mai obicĭnuitŭ: *înţelegŭ părticéua:* „**nă** *séu* **na**“.

Este-modŭ: Ai—na, Ai—na, Ai—na, Ai—na.

Şi pentru-ce a adausŭ totuşĭ silaba: *na*, şi nu pe *ra*, séu pe altele? Rĕspunsulŭ e uşorŭ, când vomŭ esamina bine, cum amŭ ḑice, — lălăiturile melodiilorŭ poporale. De es. pe poporŭ adese-orĭ îlŭ auḑĭ, când horesce fără cuvinte lălăindŭ în trĕba lui: ni, ni, ni, ni, ni, séu: na, na, na, na, na, na! séu ia-na, na, ia-na, na, na-re! ca şi cum ḑice: la, la, la, la, séu: ia-la, la, la, iu-la, însĕ pe acestea mai rarŭ. Cea mai obicĭnuită e *na* séu *nă*. De câte-orĭ în jocŭ nu esclamă: „*Na mĕi na!*“ séu: „*Na copile na!*“ Séu după joculŭ „Haţegana“:

„Cine 'n lume a vĕḑutŭ, ia-na, na, na, na!
„Omŭ urîtŭ cu haine bune, ia-na, na, [na, na!
„Hai! na şi na şi na! ia-na, na, na, na!
„Ca şi grâulŭ cu tĕciune, ia-na, na, na, na!

Aşa avemŭ mai întâiu:

Ai-na, ai-na şi apoi aina.
Séu cu *ă*:
ăi-na, ăi-na şĭ-apoi ăi-na;
Séu cu *h* înainte:
h-ai-na, h-ai-na şĭ-apoi h-ai-na.
Séu:
h-ai, hai, şĭ-apoi hai-na-re.
Ca în cânteculŭ:
„hai, hai dorule hai,
Séu:
„hai dorule, hai, hai-na-re.

Vedem de aci, că Românulŭ se folosesce singuraticŭ cu refrenulŭ nă (na) ca şi cum se folosesce cu silaba „*re*“, ca ultimŭ refrenŭ.

Aşa d. e. Ai-*na*, ai-*na* şi ai-*na-re*.

Până aci avemŭ formatŭ decĭ cuvêntulŭ: „*Ai-nă*“, — dér nu avemŭ cuvêntulŭ doritŭ „Doină“. Scimŭ însĕ, că Românulŭ în vorbirea sa, dér cu deosebire în cântecele sale, la cuvintele şi silabele începĕtóre cu vocala *a* (ba chiar cu una din celelalte vocale) îşĭ pune înainte litera *D* séu „*Da*“ deplinŭ. D. e.

Duleo!=D-auleo! séu:
„D-ânimuţă cu d-amarŭ
Nu te supĕra 'nḑadarŭ“; séu:

——

BCU Cluj / Central University Library Cluj

găti cum se cade mâncările obicĭnuite ale casei și cele mai de rêndŭ, și arŭ trebui sĕ caute a rĕspândi cunoscința acésta în poporŭ. Astfelŭ arŭ face multŭ bine și mulțĭ bărbatĭ însurațĭ le-arŭ binecuvênta.

Femeile din poporulŭ de rêndŭ au fórte mare lipsă de ajutorulŭ acelora, carĭ suntŭ mai bine crescute, séu care trăescŭ în împrejurărĭ mai bune. Ele de obiceiu se mărită fórte tinere și intră deodată într'o viéță, pentru care nu suntŭ mai de locŭ pregătite. Nu se pricepŭ la bucătăriă chiar de locŭ; despre o împărțélă și rênduială bună în casă, despre a purta socotélă și a sci economisi cu tóte, asemenea nu sciu nimicŭ. De aci vinŭ mulțime de rele și neplăcerĭ, carĭ turbură pacea casei și de carĭ bărbatulŭ prea de multe-orĭ caută sĕ fugă în cârciuma Jidanului, unde îșĭ bea și-șĭ vinde și sufletulŭ.

Sĕrbătórea Junilorŭ la Paștĭ.

Obiceiu particularŭ alŭ Românilorŭ din Scheiu, Brașovŭ.

(Urmare din Nr. 79 alŭ „Gaz. Trans.")

După-ce se gătescŭ frumosŭ, în Lunea Paștilorŭ de diminéță se rênduescŭ de mergŭ la biserică unii în Prundŭ și alții la biserica de pe Tocile, și când ese ómenii și muerile din biserică, Junii stă pe la ușĭ cu pălăriile de strînge creițarĭ, care câtŭ vré sĕ le dea, apoi se strînge cu toții la Vătafŭ orĭ în vr'o cârciumă cum e la Sterica din Prundŭ de-i dicea mai nainte „la dulapŭ", că era dulapŭ de se da ómenii în elŭ, și acolo Armașii îșĭ cere din feciorĭ pe care vré, și pe care nu i-a luatŭ Armașii îi ia Vătafu, că elŭ trebue sĕ ia ce nu ia Armașii, și se face așa trei părțĭ și împărțesce și pe lăutarĭ în trei, dér pe surlașulŭ îlŭ i-a totŭ-déuna Vătafu, și se rênduesce care pe unde sĕ mérgă ântâiu: unii pe Tocile, alții pe Cacova și alții pe Costiță și după-ce isprăvescŭ pe la unŭ locŭ mergŭ și prin celelalte locurĭ. Și câtŭ umblă după ouĕ, lăutarii le dice: marșu, „marșu Junilorŭ când vine după ouĕ." Și se duce după ouĕ pe la case pe unde suntŭ fete, pe la gazde bune, pe la rude, așa ceva, pe la case pe unde vré și pe unde-i primesce, că décă n'are de gândŭ sĕ-i lase, închide pórta, și décă cércă și vede că e închisă, merge mai departe. Unde-i lasă, când întră'n casă dă: „Christosŭ a înviatŭ și cei din casă le mulțumesce și'i poftesce la masă sĕ șédă și le aduce pe tavă ouĕ roșii câte patru, câte cincĭ orĭ câte șése părechĭ și Junii le ia pe tóte și le pune în cârpe, că are cârpe marĭ legate în colțurĭ, le pune ouĕle în ele de le duce acuma băeții, da mai nainte vreme le ducea totŭ din Junĭ. Unde este fată mare apoi fata mare aduce Junilorŭ ouĕle pe tavă și Junii décă suntŭ mai poznașĭ începe cătră fată sĕ dică ba că cutare ou nu e roșitŭ bine, ba că cutare nu e fertŭ bine, ba că celalaltŭ e cu pui în elŭ, de vede și ei ce rĕspunde fata, că fetii i-se face rușine câtŭ o ține până sĕ ia ouĕle de pe tavă și Junii o ține într'adinsŭ de se uită bine la ea, de o vede bine. La gazde mai bune îi mai cinstesce cu colacŭ și cu rozolŭ, orĭ cu vin, cum era ma'nainte, că acum s'a scornitŭ de cinstesce cu dulcéță, că dice că e mai îndilicatŭ. Și câtŭ stă Junii în casă de ia cinste, lăutarii cântă hora și la unele case, unde le placŭ Junilorŭ, se și jócă câte o horă, apoi îșĭ ia sănĕtate și mergŭ mai departe și la plecare se despărțesce cu câte o glumă de rîde.

Așa umblă Junii într'una după ouĕ de pe la un-spre-dece diminéța și până pe la patru césurĭ după amédĭ și după-ce isprăvesce de umblatŭ se strîngŭ cu toții la Vătafŭ și de acolo se ducŭ în grădina lui Țimĕnŭ. Pe drumŭ le dice lăutarii marșu și Junii merge la rêndŭ și câte doi și e obiceiu că de câte-orĭ merge Junii în marșŭ, apoi cândŭ merge la locu unde e petrecerea, orĭ că mergŭ în Prundŭ orĭ la Vătafŭ séu la Armașĭ și trece pe lângă o cruce, se opresce dinaintea ei și cântă și une-orĭ aruncă și buzduganu. Că crucĭ suntŭ în multe rĕspintii, da mai mare e crucea din pajiștea a mare făcută cu dela unu dela altu, că era Maniu Bădițoiu omŭ de trébă, era înălbitorŭ de înălbia pânda dela pândarĭ și dela cine ce-i da, și purta grije de cruce și aprindea candela la dile marĭ. E apoi crucea de lângă biserica de pe Tocile, apoi crucea Căpitanului pe care așa am pomenit'o; pe semne a fostŭ unŭ căpitanŭ de-lŭ chema Ilie Birdŭ și apoi e crucea din Prundŭ de ține de biserica Sf. Nicolae, la crucea din Prundŭ cântă mai multŭ ca orĭ unde, că și când plécă și séra când se'ntórce Junii trebue sĕ dea pe acolo și séra și jócă și aruncă buzduganu.

Grădina lui Țimĕnŭ e lângă biserica de pe Tocile și acuma au ajunsŭ în stăpânirea bisericii; mai nainte fusese a lui Țîrcă și înainte de Țîrcă a fostŭ a lui Butoiu Prișcu, care au datŭ locu de l-au cumpĕratŭ cu dela unu altu de s'au făcutŭ pe la 1814 o biserică de lemnŭ, că și mai nainte era de se îngropa acolo. In grădina lu Țimĕnŭ ca și pe Cósta Prundului și între Chetri și sub Pólele Dosului Junii au masa lorŭ săpată în pămêntŭ de-i dice „masa Junilorŭ". Décă nu-i vreme bună, Junii de dusŭ totŭ se ducŭ până la masa lorŭ de cântă „Christosŭ au înviatŭ" că asta e datoria lorŭ, sĕ se ducă. Dér décă e vreme bună la Junĭ le ducŭ de mâncare și aduce și unŭ butoiu de vinŭ dela Vătafu și stă la masă și îșĭ petrecŭ și le cântă lăutarii; Junii pretutindinea și când se punŭ la masă și când se scólă cântă „Christosŭ au înviatŭ" cu pălăriile în mână. Când e vreme bună cu Junii merge și lume de prin tóte părțile până și de prin cetate și până și streinĭ, și lumea care vine îșĭ i-a și de mâncare și bĕutură, de îșĭ întinde masa pe iarbă verde.

Și bărbații și feciorii vinŭ cu pistóle de slobodŭ focurĭ din tóte părțile de rĕsună locu. După-ce se scólă dela masă, Junii merge unde e locu mai potrivitŭ și jócă și aruncă buzduganu. La hora Junilorŭ și mai alesŭ în Prundŭ se póte prinde și altă lume și póte sĕ arunce buzduganu, da numai bărbațĭ și feciorĭ, că muerile stă numa de se uită. Și cine jócă și aruncă buzduganu trebue sĕ plătéscă câte trei patru creițarĭ, orĭ câte o băncuță or câte douĕ, câte câtŭ are plăcere. Mai nainte vreme pe feciorii care era de nu era pușĭ cu Junii nu-i lăsa nicĭ sĕ jóce, nicĭ sĕ arunce buzduganu și numai pe ómenii însurațĭ îi lăsa sĕ arunce de câte trei-orĭ și trebuia sĕ-lŭ prindă, că atuncia numa cine nu-lŭ prindea trebuia sĕ dea câte unŭ creițarŭ. Da la Junĭ era slobodŭ și sĕ nu-lŭ prindă, măcarŭ-că mi-aducŭ aminte ca prin visŭ că se dicea, că mai nainte vreme Vătafu și Armașii era datorĭ sĕ-lŭ prindă că deaia era Vătafŭ și Armașĭ.

Din grădina lu Țimĕnŭ plécă Junii, și cu ei și lumea, pe la șése séra și jócă întâiu la crucea de lângă biserica Sf. Treimĭ, apoi la cea din Prundŭ și séra mergŭ Junii la Vătafŭ.

Décă Junii ajungŭ la Vătafŭ, dă bună séra și cântă „Christosŭ au înviatŭ", și apoi lăutarii le cântă oțîră și le pune masă și se adună și din némurile Junilorŭ și mâncă și bea și se scólă dela masă éră cu „Christosŭ au înviatŭ", și pune și lăutarilorŭ de mâncă și apoi le dice de jocŭ, și jócă care-șĭ până când vré, până la dece, la un-spre-dece, la douĕ-spre-dece nóptea, și apoi se duce fiteșĭ-care pe a-casă.

Pe lăutarĭ îi tocmesce Vătafu și cu Armașii încă înainte de Paștĭ și îi tocmesce pentru tótă sĕptĕmâna de după Paștĭ, de merge cu Junii și când merge le dice marșu. In fruntea lăutarilorŭ merge surlașu cântândŭ din surlă; da când lăutarii dice hora și Junii jócă și aruncă buzduganu, surlașulŭ nu cântă; elŭ are numai grijă sĕ dea într'o parte pe copii și sĕ dică la lume sĕ se feréscă, ca sĕ nu le cadă buzduganu în capŭ.

Dela Mihaiu din Copăcelŭ au învĕțatŭ cu surla ómenĭ de-ai noștri din Șcheiu: Văsîi de pe calea roșie, de fusese mai nainte *dărăbanțŭ* și apoi ajunsese surlașŭ și cimpoierŭ vestitŭ; dela elŭ i-a rĕmasŭ surla surlașului din Cacova, dela elŭ lui Mihăiță și pe când trăia Mihăiță au luatŭ pe lângă elŭ pe Cocoșŭ de pe Tocile de l'au învĕțatŭ cu surla, și acuma au rĕmasŭ Cocosŭ. Surle suntŭ numai douĕ de orĭ se moștenesce orĭ se cumpĕră. Surla e de cióe și numai josŭ mai largă și rĕsfrântă și nu are decâtŭ șése găurĭ pentru degete, éră unde o pune în gură are ceva de lemnŭ or de cóje ca o țévă turtită de suflă în ea și-i dice fufază, și ca sĕ nu apuce prea multŭ cu gura e o rotilă de osŭ de opresce buzele. Cu surla nu se dice decâtŭ la Pascĭ, la Florii și la Blagovestenii.

Marțĭ după Pascĭ de pe la douĕ după amédĭ Junii se ducŭ dela Vătafŭ la crucea din Prundŭ și de acolo pe Cósta Prundului. De e vreme bună, la Junii de companie le aducŭ mumânile o sticlă gólă și plăcintă pe tavă, plăcintă cu brândă or cu grisŭ cu lapte, or cu urezŭ cu lapte, or cu tăețĕi cu lapte, și uscățele, cu gura paharului, perinițe, ouĕ roșii, bobónțe, or și portocale. Și Vătafu îșĭ tae dela fiteșĭ-care feciorŭ din plăcintă jumĕtate or mai puținŭ, de o ia pentru elŭ, și din ce a rĕmasŭ fiteșĭ-care feciorŭ tae bucățĭ și le așédă pe tavă și sticla o umple cu vinŭ din butoiu și se punŭ câte doi orĭ trei după câtŭ suntŭ și de mulțĭ și îșĭ ia și câte unŭ lăutarŭ doi și umblă pe la mese pe la ómenĭ în grădina Jepului și la Gheorghiță alŭ Florii în grădină, pe la némurĭ, pretinĭ, la cunoscuțĭ, le dă „Christosŭ a înviatŭ" și le tinde tava de-șĭ ia ce poftesce de pe ea și le dă de închină și vinŭ din sticlă și cei dela masă pune în locŭ pe tavă altŭceva: ouĕ, portocale, care ce are, apoi Junii merge la altă masă și totŭ așa, și câtŭ umblă lăutarii le dice într'una „marșulŭ Junilorŭ". — Séra se scobóră mai întâiu în Prundŭ și de acolo se ducŭ la Armașu ălŭ mare de le face masă.

Au datŭ Dumnedeu de în diua de Mercurĭ după Paștĭ a fostŭ vreme bună, de și-au petrecutŭ bine și Junii și și-au petrecutŭ și ómenii, că nicĭ odată nu merge cu Junii atâta lume ca în Mercurea Paștilor când se duce între Chetri. Eu am apucatŭ de în Mercurea Paștilorŭ a ninsŭ și era frigŭ și Junii s'au dusŭ îmbrăcațĭ cu săricile. — Când cu ciuma a mare din Brașovŭ la 1813 orĭ la 1814 de era fómete mare, era numai trei Junĭ, era Vătafŭ Iónŭ Maniu, Armașŭ mare era Iónŭ Urdică și Armașŭ micŭ Teodorŭ Urdică, alții nu mai era și aia a fostŭ vr'o doi trei anĭ totŭ numa ei, că décă ar fi lăsatŭ și ei, póte s'ar fi perdutŭ obiceiu Junilorŭ, dérŭ între Chetri totŭ s'au mai dusŭ câte unu altu și câtŭ au ținutŭ fómetea.

Intre Chetri Junii cu lăutarĭ și surlașŭ cu totŭ mergŭ călărĭ, și după ce-șĭ gătescŭ caii, se adună pe la unu douĕ după amiadĭ la Vătafŭ, de acolo mergŭ

„Tun'o Dómne șĭ-o trăsnesce,
Că *d'*amarŭ mĕ nĕcăjesce!" séu:

— —

„D-iertei D-deu pĕcatulŭ
Celui ce-a d-afiatŭ d-oftatulŭ.
Că d-omulŭ décă d-oftéză,
Puținŭ se mai d-ușuréză!" séu:

— —

„D-auditațĭ mĕi Românĭ,
Cum e legea la păgânĭ?!" etc. etc.

Pe acéstă basă începêndŭ poporulŭ nostru refrenulŭ sĕu de durere cu vocală:

Ai-na, ai-na și ai-na-re,

a disŭ punêndŭ înainte pe *D*:

D-ai-na, d-ai-na și d-ai-na-re.

Séu: Ai-na, d-ai-na și-apoi d-ai-na!

Ca în:

„Ai-na, d-ai-na și d-ai-na-re:
„Cine-o disŭ ântâiu d-ai-na-re,
„D-arsă i-a fostŭ d-ânima-re"

și așa mai departe. — Ba Românulŭ de multe-orĭ esprimă pe silaba *Da* întrégă la începerea cântului; așa d. e.:

„*Da* cine dorŭ pe vale n'are
„Nu sci luna când rĕsare".

(Va urma.)

Închinatulŭ pomului.

Culésă de *Șireganulŭ.*

Cinstițĭ mesenĭ,
Care stațĭ la masa sânțită
Dela raiu venită,
Fițĭ bunĭ și din vorbe'ncetațĭ
Și puțintele cuvinte-ascultațĭ
Mie sĕ nu mi-le înputațĭ.
Sănĕtosŭ pomŭ frumosŭ,
Mândru și mănosŭ,
Mănosŭ ca véra,
Roditorŭ ca tómna,
Pe la póle poleitŭ
Pe la mijlocŭ zugrăvitŭ,
De numele Domnului numitŭ.
Acela e Domnŭ mare,
Care cóce grâu cu rĕcóre
Și uscă fênulŭ cu sóre.
Acestŭ pomŭ galbinŭ,
Dintr'unŭ vîrfŭ de paltinŭ,
Care ei l'au adusŭ,
Din délulŭ cu dorŭ,
De unde rĕsare bujorŭ;
Din șesurile cu érbă
Unde doi cosașĭ cosia
Și érba nu mai scădea,
Dérŭ trece-o haită de nevastă,
Nu sĕ trécă și sĕ tacă
Fără strigă:
— Hâșĭ tu ruică păsĕruică
Cu unŭ firuțŭ de busiocŭ
Dumnedeu le dea norocŭ.
Dumnedeu sĕ dea și la curțile d-tale
Nănașŭ mare:
Șepte plugurĭ cu câte cincĭ cai,
Dece coșteie de mălai,
Patru-decĭ de vacĭ cu lapte,
Patru-decĭ de capre.
Dumnedeu sĕ dea belșugŭ în țéră,
Totŭ cu grâu și cu secară,
Sĕ avemŭ ce lucra la véră
Dumnedeu sĕ dea sĕ se pornéscă văile
Sĕ se noiéscă morile;
Sĕ macine găzdacii
Sĕ se sature sĕracii,
Că găzdacii-au sĕmĕnatŭ
Și sĕracii au lucratŭ. —
Jupâne nașŭ mare
Ce făgăduescĭ la finii d-tale?
— Doi boi înjugațĭ,
Doi cai înhămațĭ
Și o scrófă fĕtătóre
Și o vacă mulgĕtóre
Și o óie cu mielŭ crețŭ
In totŭ anulŭ sĕ-i botezĭ.
Ce-a da Dumnedeu,
Dumnedeu dă multe
Vremĭ înschimbătóre
Érna-omĕtŭ și frigŭ,
De crépă lemnu de frigŭ
Véra caldŭ și pe-o plóie din luna lui Maiu
N'ai d-ta atâța galbenĭ sĕ dai.
Decĭ gândesce și făgăduesce,
Și pe finii d-tale-i alegăduesce,
Că de nu te-i gândi
Și finii a-i alegădui,
Eu pomu l'oiu sgâțăi
Și turtele tóte-orŭ sări.
Căcĭ turtele'sŭ cu miere
La nănașa pe plăcere,
Și de nu-i vei da,
Eu pomu l'oiu scutura
De turtele tóte-orŭ pica;
Căcĭ pomu-i cu macŭ
Și la nănașa i-e dragŭ.
Jupâne nănașŭ mare:
Sĕ te facĭ cu voe bună
Cu unŭ pomŭ dela finii d-tale
Cinstea mică, voia mare.
Sănĕtosŭ sĕ fie cine-lŭ are,
Și sĕ trăiéscă acum finii d-tale,
Pomu sĕ-lŭ desbrăcămŭ
Și acuma deplinŭ sĕ-o închiemŭ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

în Prundŭ la cruce și de acolo pornescŭ încetŭ și totŭ în rênduélă între Chetri și surlașu și lăutarii cântă și lumea ese la pórtă de-i vede când trece. Vătafu e gătitŭ cu o panglică lată roșie, pusă de-a umere și înodată subțioară, Armașu mare cu una vênătă și celŭ micŭ cu una galbênă. Unde întră întrĕ Chetri o parte din Junĭ se opresce de aștéptă lumea și stă cu pălăria de strînge banĭ; dela cei pe josŭ ia mai puținŭ, dela cei călărĭ cere mai multŭ. — După-ce trecŭ Junii se pornesce lumea întrĕ Chetri de par'că curge ca unŭ potopŭ și care pe josŭ care călare.

In copilăria mea mi-aducŭ aminte că era negustorĭ bĕtrânĭ de mergea între Chetri, totŭ călărĭ, că era în Scheiu altă dată negustorĭ mulțĭ de le dicea borfașĭ, cum era Cepeștii (Dinu Cépă) și alții, că atuncia nu-i lăsa pe Românii din Șcheiu sĕ-șĭ ia case în cetate și cam de pe la zaveră încóce i-au lăsatŭ și celŭ dintâiu și-a cumpĕratŭ casă în cetate Trică Sĕcuiașu[1]). Când negustorii de Românŭ au începutŭ sĕ se mute în cetate, au lăsatŭ și obiceiu de nu mai mergea între Chetri cu junii și de atuncĭ au eșitŭ mai la lumină „bĕtrânii", cum le dicea la ómenii însurațĭ din Șcheiu, că ei de dusŭ se ducea și mai nainte. — Dela unŭ timpŭ încóce pentru diua de Mercurea Paștilorŭ au începutŭ și bĕtrânii sĕ-șĭ alégă Vătafŭ și Armașĭ și sĕ facă și ei unŭ felŭ de companie de le dice și lorŭ „Juni ăi bĕtrânĭ", și une-orĭ se face câte mai multe rêndurĭ, de pe Cóstă și de pe Tocile și merge și ei cu lăutaru. — De câțĭ-va anĭ ăi bĕtrânĭ de pe Cóstă pórtă numele de „căciularĭ" pentru-ce suntŭ toțĭ în capŭ cu căciulĭ negri și la căciulĭ cu pană și cu ruje. — După anu 1860 s'au începutŭ de merge între Chetri și Junii ăi albĭ de suntŭ cu căciulĭ negri în capŭ și totŭ ca căciularii, numai că suntŭ îmbrăcațĭ cu cămășĭ cusute și cu fluturĭ și cu șerpare frumóse și late; încolo suntŭ ca și cei-lalțĭ, cu ciórecĭ și cu cisme, și acum îșĭ alegŭ și ei vătafŭ.

(Va urma.)

[1]) Ii dicea Sĕcuiașu pentru-că tatălŭ sĕu din ciórecĭ îlŭ schimbase în pantalonĭ, de-i dicea că e golŭ unŭ Sĕcuiu.

MULTE SI DE TOATE.

Cerșitorŭ avutŭ.

Nu de multŭ a muritŭ în Roma celŭ mai avutŭ și mai renumitŭ cerșitorŭ, cu numele Pietro Marcolini, care a primitŭ dela Papa Piu alŭ IX-lea permisiunea, sĕ cerșéscă în biserica St. Petru din Roma. Cerșitorulŭ Marcolini a primitŭ între altele și nisce vestminte dela numitulŭ Papă, pe carĭ le îmbrăca totdéuna la sĕrbătorĭ marĭ. Renumitulŭ cerșitorŭ a lăsatŭ în urma sa 20.000 fl., pe carĭ i-a moștenitŭ unŭ nepotŭ alŭ sĕu.

*

De ale lui Stanley.

Unŭ colaboratorŭ alŭ diarului „Figaro" a fostŭ primitŭ de Stanley, pe când acesta petrecea în Parisŭ. Corespondentulŭ diarului parisian află, că Stanley a îmbĕtrânitŭ fórte: pĕrulŭ îi e albŭ, fața roșiă și puținŭ pîrlită de sóre. Din espresiunea feții lui se vede oboséla și sufere de-o bólă de ochĭ care atacă pe toțĭ călĕtorii din Africa. Elŭ nu scie franțuzesce nicĭ o vorbă, ci numai englezesce. Vorbindŭ despre colonisarea Germanilorŭ în Africa, a disŭ, că le doresce cele mai marĭ succese; elŭ ține de lucru ridiculŭ, décă Nemții și cu Englesii s'ar înhăța în Africa: fiindcă acolo este teritoriu destulŭ ca sĕ satisfacă dorințele lorŭ de colonisare, ér décă totuși s'arŭ întâlni într'o di în apropierea lacurilorŭ, diplomații din Europa vorŭ resolva cestiunea la masa cea verde. — Stanley a spusŭ multe lucrurĭ interesante unui raportorŭ din Bruxella, despre *piticii din Africa*, carĭ deși se estindŭ pe unŭ teritoriu uriașŭ, totuși trăescŭ în strînse legăturĭ sociale, au instituțiunĭ aristocratice, au o regină, ér unii dintre ei arată o civilisație înaintată și față cu Albii suntŭ cu mai puțină antipatiă, ca față cu Negrii, pe carĭ i-a dusŭ cu sine Stanley din Zanzibar. Stanley, care a trăitŭ în mijlocŭlŭ lorŭ mai multe lunĭ, susține cu multă convingere, că ei *suntŭ identicĭ cu piticii amintițĭ de Herodot*, numai câtŭ originea lorŭ o ține a fi de celŭ puținŭ 40 de vécurĭ. Stanley vorbesce cu multŭ focŭ despre constituția lorŭ corporală proporționată, și mai alesŭ vorbesce cu focŭ despre piciorușele și mânușele reginei lorŭ. Stanley a disŭ, că a voitŭ sĕ aducă cu sine câțĭ-va piticĭ, dér ne putêndŭ ei suferi lipsa de apă a pustiei, mulțĭ din ei au muritŭ, ér ceilalțĭ l'au părăsitŭ întorcêndu-se la vetrele lorŭ.

*

Expositiă de pisicĭ.

O espositiă de pisicĭ se va deschide la 10 Maiu în Amsterdam de către „clubulŭ pisicilorŭ" de acolo. Espositia conține 33 classe, între carĭ pentru pisicĭ vinete-sure, albe cu ochii surĭ, albe cu ochii roșii, negre, cotoi marĭ de totŭ și micĭ de totŭ, pisicĭ negre de Angora-Cipru, pisicĭ cu pete negri și albe, de colórea portocalei, cu urechĭ marĭ carĭ atêrnă, pisicĭ chineze și ost-indice. Juriulŭ pentru premii se compune din trei directorĭ de grădinĭ zoologice din Olanda.

Sciri comerciale.

B.-Pesta, 19 Aprilie. In situația comerciului de producte nu s'a întêmplatŭ nicĭ o schimbare însemnată în sĕptĕmâna trecută. Negoțulŭ s'a termuritŭ la trebuințele interne, comande pentru esportŭ puține. Numerarulŭ de ajunsŭ peste tótă sĕptĕmâna, numai cererile au fostŭ încâtva mei marĭ, urmarea a fostŭ, că polițele, prima calitate, s'au ridicatŭ la $3^5/_8$%.

Timpulŭ a avutŭ unŭ caracterŭ de primăvéră și'n sĕptĕmâna trecută și pentru sĕmĕnăturĭ a fostŭ fórte priinciosŭ.

Bucatele. Pe piețele *americane* prețurile au fostŭ totŭ în urcare, din causă că sĕmĕnăturile arŭ lăsa fórte multŭ de doritŭ. Piațele *europene* nu s'au alarmatŭ de urcările din America, în Anglia adevĕratŭ că tendența a devenitŭ mai fermă, în Franța din contră prețurile grâului nu s'au pututŭ menținé. Pe piețele germane încă a scăḑutŭ grâulŭ și orzulŭ, în urma timpului mănosŭ, cu 2 mărcĭ. In B.-Pesta s'a începutŭ sĕptĕmâna cu prețurĭ ferme, către fine însĕ au mai scăḑutŭ ceva. Circulația s'a ridicatŭ cam la 120,000 centenarĭ metricĭ.

Coloniale. Negoțulŭ s'a mărginitŭ la câteva comande dela călĕtorĭ. Prețulŭ zaharului a devenitŭ mai fermŭ. Rafinatŭ notéză 33.50, 34 fl.; tăiatŭ 35 fl. *Caféua* n'a fostŭ negociată.

Păstăiósele suntŭ avisate totŭ numai la negoțulŭ localŭ, fiind-că comandele esterne suntŭ fórte puține. Fasolea aibă, mare, notéză 6.25, 6.75. Lintea 9 fl. mazerea 9.50, maculŭ 24 fl., sĕmênța de cânepă lipsesce, 10, 10.50 fl.

Mierea ungurésca străcurată, cu mĕruntulŭ 26 fl. *Céra* din mâna a doua 123—124.

Nucile fruntea 22—24 fl.

Unsórea de porcŭ, în urma înlesnirei esportului de porcĭ spre Germania, prețurile s'au ținutŭ în urcare. De orașŭ cu butoiu 56, 56.50, 58—60 fl. și a încheiatŭ cu 57, 57.50. Fără butoiu 54.50, 55 fl.

Slănina albă de mésă s'a urcatŭ la începutŭ la 49, 49.50, afumată 51—52 fl.

In *sĕu* negoțŭ slabŭ.

In *lânurĭ* negoțŭ slabŭ, în magazine marfă puțină. Cumpĕrătorii s'au ținutŭ reservațĭ din causa scirilorŭ nefavorabile din Londra.

Peile de iepurĭ au tendență bună, la têrgulŭ din Lipsca s'au plasatŭ cu prețurĭ îndestulitóre.

Pei uscate, negoțŭ slabŭ. Unŭ fabricantŭ din Ungaria de susŭ a cumpĕratŭ în provincă unŭ vagonŭ piei de vacĭ de mijlocŭ. Prima boi costă 68—72 fl. vacĭ 64—68, pittlingĭ 75—80, kneip 100—110 fl. suta de kilo.

In *pei lucrate* a fostŭ căutare mai mare.

Se facŭ pregătirĭ atâtŭ în Austro-Ungaria, câtŭ și în Germania de a se puté espeda prin postă sume sub 1 fl. prin carte de corespondențe provĕḑute cu 3 cr. Sumele respective se vorŭ lipi de corespondențe în marce de postă. Vorŭ fi fórte practice la cumpĕrărĭ de broșurĭ etc.

— Pentru plățile de aurŭ vamalŭ s'a statoritŭ pe luna Mai agio de $18^1/_2$%

— Regularea porții de ferŭ, se vorbesce, că va executa-o guvernulŭ în regiă propriă, deórece pertractările de oferte da până aicĭ au fostŭ fără resultatŭ.

Inginerulŭ de statŭ Wallandt a declaratŭ, că spesele vorŭ scădé cu 10% de cum este preliminarulŭ.

Calendarulŭ sĕptĕmânei.

Aprilie are 30 dile. Prierŭ

1890 Dilele sĕptĕm.	Calendarulŭ Iulianŭ	Calend. Gregorian	Sórele răsare	Sórele apune
Dum.	15 SS. ap. Arist. și Pud.	27 Anastasiu	4. 48	7. 5
Luni,	16 Cuv. Simeon	28 Vitalis	4. 46	7. 7
Marți,	17 Mart. Agapia	29 Petrus	4. 45	7. 8
Mercurĭ,	18 Par. Ioan	30 Eutropia	4. 43	7. 9
Joi,	19 Cuv. Ioan Pust.	1 Maiu Mart. Fil.	4. 42	7. 11
Vineri,	20 Par Teodor Trich.	2 Sigismund	4. 41	7. 12
Sâmb.	21 Mart. Ianuariu	3 Afl. crucei	4. 30	7. 14

Têrgulŭ de rîmători din Steinbruch. La 21 April. n. starea rîmătorilorŭ a fostŭ de 159.598 capete, la 22. Aprilie au întratŭ 2610 capete și au eșitŭ 1695 rĕmânêndŭ la 22 Aprilie unŭ numĕrŭ de 160.512 capete. — Se notéză: marfa *ungurésca* veche, grea dela 47 cr. până la 48 cr. marfă *ungurésca* tineră grea dela $50^1/_2$ cr. până la $51^1/_2$ cr., *de mijlocŭ* dela 50 cr. până la 51 cr. — *ușórŭ* dela 48 cr. până la 49 cr. — *Marfă țĕrănéscă* grea dela 47 până la 48 cr. — *de mijlocŭ* dela 48 cr. până la $49^1/_2$ cr. *ușórŭ* dela 48 cr. până la 49 cr. — *Marfă de România* de *Bákony* grea dela — cr. până la — cr. transito mijlociă grea dela — cr. până la — cr. însĕ transito ușórŭ dela — cr. până la — cr. transio dto țepósă grea dela — cr. până la — cr. transito mijlociă dela — cr. până la — cr. *Marfă sĕrbéscă* grea dela 48—49 cr. transito, mijlociă grea dela 48—49 cr. transito-șuórŭ dela 47—48 cr. Porcĭ îngrășațĭ de unŭ anŭ dela — cr. până la — cr., îngrășațĭ cu cucuruzŭ dela — cr. până la — cr., îngrășațĭ cu ghindă dela — cr. până la — cr. Cântărițĭ a gară cu $4^1/_2$.

Cursulŭ pieței Brașovŭ

din 26 Aprilie st. n. 1890.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.36	Vênd.	9.38
Argintŭ românescŭ	„	9.30	„	9.35
Napoleon-d'orĭ	„	9.41	„	9.43
Lire turcescĭ	„	10.60	„	10.65
Imperiali	„	9.60	„	9.65
Galbinĭ	„	5.55	„	5.60
Scris. fonc. „Albina" 6%	„	—.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	—.—	„	—.—
Ruble rusescĭ	„	129.	„	130.
Mărcĭ germane	„	58.10	„	58.35

Discontulŭ 6—8% pe anŭ.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 25 Aprilie st. n. 1890.

Renta de aurŭ 4%	102.62
Renta de hârtiă 5%	99.35
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare - aurŭ	117.30
dto argintŭ	94.60
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune)	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune)	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune)	114.75
Bonurĭ rurale ungare	88.60
Bonurĭ croato-slavone	—.—
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ ungurescŭ	—.—
Imprumutulŭ cu premiulŭ ungurescŭ	135.50
Losurile pentru regularea Tisei și Seghedinului	126.40
Renta de hârtiă austriacă	89.20
Renta de argintŭ austriacă	89.30
Renta de aurŭ austriacă	109.60
Losurĭ din 1860	138.—
Acțiunile băncei austro-ungare	943.—
Acțiunile băncei de creditŭ ungar.	330.75
Acțiunile băncei de creditŭ austr.	295.70
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.63
Napoleon-d'orĭ	9.43
Mărcĭ 100 imp. germane	$58.27^1/_2$
Londra 10 Livres sterlinge	118.70

Bursa din Bucurescĭ din 23 Aprilie

Valorĭ	%	secump
Rentă română perpetuă 1875	5%	$101.^1/_2$
Renta română amortisabilă	5%	$97.^3/_4$
dtto	4%	$84^3/_4$
Renta rom. (rurale convertite)	6%	$103.^1/_2$
Oblig. de statŭ C. F. Române	6%	—.—
idem idem	5%	—.—
Imprumutulŭ Openheim 1866	8%	—.—
Imprumutulŭ Oraș. Bucurescĭ	5%	$91.^1/_3$
idem idem din 1884	5%	—.—
Impr. or. B. cu prime Loz. fr. 20	—	—.—
Credit fonciarŭ ruralŭ	7%	103—
idem idem	5%	$97.^1/_2$
Credit Fonc. Urb. din Bucurescĭ	7%	$102.^1/_2$
idem idem	6%	102.—
idem idem	5%	93.90
Credit Fonc. Urban din Iașĭ	5%	$80.^1/_2$
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10 fr v. N.	255.—
Banca Nație. ult. div. 82.15	500	1155.—
Dacia-România ult. div. 30 lei	200	310.—
Nationala de asig. ult. div. 20 lei	200	345.—
Banca Rom. ult. div. fr. 13.12	500	—.—
Soc. Rom. de Constr. ult. div.	250	—.—
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei div.	250	120.—
Soc. Rom. de Hârtie ult. 25	100	—.—
Soc. de Reas. ult. div. 10 l. aur	200	—.—
Nație. de Asig. ult. div. 128.35	—	—.—
Societ. de Constr. ult. div.	-	—.—
Societ. de Hârtie ult. div.	—	—.—
Agio în Bursă	—	$32.^1/_2$
Rubla de hârtie	—	—.—
Banca Nație. a României		
Scompt.	6—	—.—
Avansurĭ pe efecte	7%	—.—
Avansurĭ pe Lingourĭ	7%	—.—

Bursa de mărfurĭ din Budapesta dela 23 April. 1890.

Sĕminți	Calitatea per Hect.	Prețulŭ per 100 chilogr. dela	până
Grâu Bănățenescŭ	—	—	—
Grâu dela Tisa	79	9.05	9.10
Grâu de Pesta	79	9.—	9.05
Grâu de Alba-regala	79	9.05	9.10
Grâu de Bácska	79	9.10	9.15
Grâu ung. de nordŭ	79	.—	.—

Sĕminți vechĭ orĭ nouă	soiulŭ	Calitatea per Hect.	Prețulŭ per 100 chilgr. dela	până
Sĕcară		70—72	8.25	8.45
Orzŭ	Nutrețŭ	60.62	6.65	7.—
Orzŭ	de vinars	62.64	7.10	7.90
Orzŭ	de bere	64.66	8.25	9.75
Ovĕsŭ		39.41	8.20	8.60
Cucuruzŭ	bănăț.	75	4.95	5.—
Cucuruzŭ	altŭ soiu	73	4.85	4.90
Cucuruzŭ	„	—	.—	.—
Hirișcă	„	—	5.30	5 55

	Producte div.	Soiulŭ	Cursulŭ dela	până
Prețulŭ pe 100 chilograme	Sem. de trif.	Luțernă ungur.	65.—	72.—
	—	francesă		—.—
	—		—.—	—.—
	„	roșiă	34 —	40.—
	Oleu de rap.	rafinatŭ duplu	44.50	45.—
	Oleu de in		6.—	6 15
	Uns. de porc	dela Pesta	54.11	54.50
	„	dela țĕră		—.—
	Slănină	svĕntată	43.—	44.—
	„	afumată	51.—	52.—
	Sĕu		31.—	32.—
	Prune	din Bosnia în buțĭ		
	„	din Serbia în sacĭ		
	Lictarŭ	slavonŭ nou		
	„	bănățenescŭ		
	Nucĭ	din Ungaria		
	Gogoșĭ	ungurescĭ		
	„	sĕrbescĭ		
	Miere	brută	27.—	28.—
	„	galbină strecurată	28.—	29.—
	Ceară	de Rosenau	122.	123.
	Spirtŭ	brutŭ	12.50	12.75
	„	Drojdiuțe de spirt	15.25	15.75

Cursulŭ losurilorŭ private din 23 April.

	cump.	vinde
Basilica	7 60	7.90
Creditŭ	188.50	189.—
Clary 40 fl. m. c.	58.—	59.—
Navig. pe Dunăre	130.50	133.—
Insbruck	24.50	25.50
Keglevich	27.—	30.—
Krakau	23.—	23.25
Laibach	22.75	23.25
Buda	64.—	65.75
Palffy	57.25	57.—
Crucea roșie austr.	19.70	20.10
dto ung.	12.25	12.50
dto ital.	14.50	15.—
Rudolf	20.—	21.50
Salm	62.—	62.75
Salzburg	26.50	27.50
St. Genois	62.—	62.60
Stanislau	—.—	32.—
Trieitine $4^1/_2$% 100 m. c.	145.—	149.—
dto 4% 50	67.50	68.50
Waldstein	40.25	41·25
Windischgrätz	52.50	53.50
Sĕrbescĭ 3%	36.90	37.—
dto de 10 francĭ	—.—	—.—
Banca h. ung. 4%	111.50	112.25

Editorŭ și Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureșianu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Weisse Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 11.45 p. Meter— glatt und gemustert — (circa 150 versch. Qual.) — vers. roben- und stückweise porto- u. zollfrei das Fabrik-Dépôt **G. Henneberg** (K. u. K. Hoflieferant), **Zürich.** Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

Turnătoria de ferŭ şi fabrica de maşinĭ a lui SCHLICK,

SOCIETATE PE ACŢII IN BUDAPESTA.

FABRICA ŞI BIROULŬ CENTRALŬ: **VI., Külsö váczi-út 1696/99.**

BIROULŬ ÎN ORAŞŬ ŞI DEPOSITULŬ: **VI., Podmaniczkygasse 14.**

Recomandă escelentŭ construatele, solidŭ esecutatele şi cu mai multe din cele mai marĭ premii distinsele

Pluguri patent. ale lui SCHLICK cu 2 şi 3 brazde,

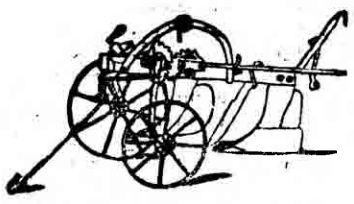

Pluguri-Rayal patent.,

Pluguri-Rayal, carĭ se conducŭ de sine, Pluguri originale ale lui Schlick şi Vidats cu unŭ fierŭ (brazdă), unelte pentru lucrarea pământului, grape şi fărîmătorĭ de bulgărĭ.

Maşine de semănatŭ în rândurĭ „HALADAS“, patentate ale lui Schlick.

Maşinĭ de semănatŭ în latŭ, unelte pentru plantarea porumbului şi a sfeclelorŭ pentru pluguri cu mai multe brazde.

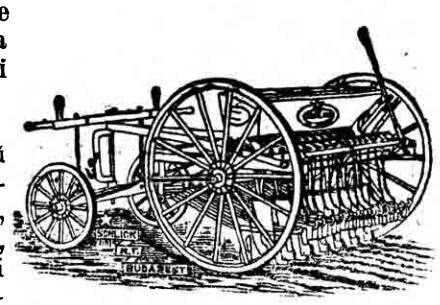

Mai departe s'află: Garniturĭ de treieratŭ cu Vaporŭ şi cu Vêrtejŭ (Göpel), morĭ pentru curăţitu cerealelorŭ (sistemŭ Baker şi Vidats), maşinĭ pentru prepararea nutreţului, morĭ pentru sfărîmarea porumbului (cucuruzŭ), morĭ de măcinatŭ şi instalaţiunĭ pentru morĭ de uleiu.

Maşinĭ originale americane de seceratŭ şi legatŭ snopĭ, maşinĭ de cositŭ érba.

Preţurile cele mai eftine. Condiţiunĭ de plată avantagióse.

Preţurĭ-Curente la cerere gratis şi franco.

Observare. Ne onorămŭ a aduce la cunoscinţa p. t. D-lorŭ muşterii, că deşi amŭ mutatŭ partea cea mai mare a birourilorŭ nóstre ce se aflau în Budapesta **VI., Podmaniczkygasse No. 17,** în etablisementulŭ fabricei nóstre aflătorŭ: **Budapesta, VI., Aeussere Waitznerstrasse Nr. 1696—99,** totuşĭ susţinemŭ în interesulŭ şi pentru comoditatea onor. d-nĭ clienţĭ unŭ birou în oraşŭ, în localitatea de mai susŭ, unde vomŭ ţinea unŭ depositŭ din tóte productele nóstre de obiecte pentru ţidirĭ şi de maşinĭ agricole.

Cu înaltă stimă 281,18—5

Direcţia turnătoriei de ferŭ şi a fabricei de maşinĭ a lui SCHLICK—societate pe acţii.

ANUNŢ.

DENTISTUL D^R. GUST

ţine consultaţiunĭ dela 9—12 şi dela 2—5 óre

TÊRGULŬ PÓMELORŬ No. 93

Scóterea dinţilorŭ cu şi fără de narcosă.

Plombarea dinţilorŭ cu Cementŭ, argintŭ şi aurŭ.

Dinţĭ artificialĭ. 248

Cele mai bune

Materii (stofe) de Brünn

liferéză cu preţurile originale

Fabrica de postavurĭ fine

Siegel-Imhof

în Brünn.

Pentru unŭ rêndŭ de haine bărbătescĭ

de **primăvéră** séu **véră**

este de ajunsŭ **unŭ cuponŭ** în lungime de 3·10 mtr., carĭ facŭ 4 coţĭ de Viena.

Unŭ cuponŭ din

lână veritabilă costă

- fl. **4.80** calitatea obicĭnuită.
- fl. **7.75** calitatea fină.
- fl. **10.50** calitatea cea mai fină.
- fl. **12.40** calitatea suprafină.

Mai departe suntŭ de căpĕtatŭ în cea mai mare alegere Kammgarne ţesute cu firicele de mătase, stofe pentru pardesiurĭ, pâslă (Loden) pentru vînătorĭ şi turiştĭ, peruvienŭ şi toscingŭ pentru haine de salonŭ, postavurĭ pentru **uniforme de amploiaţĭ**, stofe de spălatŭ din aţă pentru bărbaţĭ şi copii, stofe veritabile de pichetŭ pentru giletcĭ, etc. etc.

Pentru marfa bună, liferaţia esactă şi întocmai după mostre se garantéză.

Mostre gratis şi franco.

268,40-18

Anunţŭ.

Subscrişii avemŭ onórea a face cunoscutŭ, cumcă primim compunerea de **proiecte** pentru **clădirĭ** şi **deslegarea problemelorŭ technice** de orĭ-ce natură; apoi esecutarea de **clădirĭ,** lucrărĭ de **beton, apaducte,** punerea în stare uscată a zidurilorŭ umede etc., pe lângă **preţurile cele mai moderate** şi prestarea garanţiei recerute. Aceia carĭ voiescŭ a se folosi de serviciile nóstre, binevoiască a se adresa la biroulŭ subscrişilorŭ din **têrgulŭ grâului No. 558.**

Totŭ aicĭ se póte procura **Portland** şi **Romancement prima qualitate** în sacĭ cu **preţurĭ moderate.** 310,8—3

GÄRTNER & MAZUCHI.

Preţurĭ fórte reduse de totŭ ieftine.

Etablisementul de ghete şi pălării

alŭ lui

I. SABADEANU,

Strada Căldărarilorŭ Nr. 485.

Prin têrguelĭ favorabile i se dă ocasiunea, — a scădea preţurile dela **20%** eventualŭ şi **30%** — şi liferă cu **preţurĭ de totŭ ieftine,** ca şi până acum **marfă solidă numai lucru de mână** (lucru de maşină nu posede).

Ghete de bărbaţĭ:

Ghete de vacs şi patent. dela	fl. 3.20	în susŭ
„ „ „ cu talpa duplă cu şirófe şi cuie . .	„ 3.50	„
Ghete din piele patentată	„ 3.50	„
Asemenea cu talpă duplă cu şirupurĭ şi cuie . .	„ 4.—	„
Din piele de vacs fină franţ.	„ 4.50	„
Asemenea cu şirupurĭ şi ţinte de aramă talpă duplă	„ 5.—	„
Din piele de gems fină. .	„ 4.75	„
Din piele patentată pentru urcat pe munţĭ (Bergsteiger)	„ 4.50	„
Pantofĭ franţ. de piele patent.	„ 4.—	„
Cisme scurte de iuftŭ rusescŭ.	„ 7.50	„
Cisme lungĭ de vênătóre din iuftŭ rusescŭ . . .	„ 10.50	„
Pentru capacŭ şi altă garnitură precum şi pingea se socotesce câte 50 cr. mai multŭ de părechiă.		
Pantofĭ şi papucĭ de casă dela	„ 1.—	„

Ghete de dame:

Ghete de gems cu ţug dela	fl. 3.—	în susŭ
„ „ „ „ „ I-a în formă Beust-Bismark	„ 3.80	„
Din piele patentată cu ţug	„ 3.00	„
Asemenea cu forma de Beust I-a.	„ 3.50	„
Cu lac înainte séu împrejur	„ 4.—	„
Din piele de Cid (mănuşe)	„ 4.—	„
Ghete de brinel (salon) .	„ 3.—	„
Pantofĭ franz. de brinel .	„ 2.—	„
„ Din piele Regata. .	„ 2.60	„
„ de copii dela . . .	—.50	„
Ghete de copii „ . . .	„ 1.—	„
Ghete de fetiţe şi copii .	„ 2.20	„
Papucĭ şi pantofĭ de casă pentru dame	„ 0.90	„
Papucĭ de gimnastică . .	„ 1.—	„

Galocĭ de gumă încă suntŭ de tóte calităţile ruseştĭ, englezeştĭ, franţuzeştĭ şi germane, cu preţurĭ modeste.

289,10—7

Tóte celelalte specialităţĭ de încălţăminte fine aicĭ neamintite se găsescŭ cu preţurĭ fórte scădute.

Comande după mĕsură şi reparaturĭ încă se primescŭ. Aceste însĕ le efectuéză d-lŭ **G. Olteanu** fostulŭ meu maestru de ghete pe **socotéla lui,** care, luândŭ acéstă parte a negoţului de a face ghete după mĕsură şi reparaturĭ, deja d'unŭ anŭ asupra'şĭ, ca specialistŭ bunŭ le efectuéză *bine şi ieftinŭ.*

Se află şi pălării, căciulĭ şi şepcĭ de bărbaţĭ şi copii fórte ieftine. Pălării de filz pentru bărbaţĭ suntŭ dela fl. 1.20, pentru copii dela 75 cr. în susŭ. Şepcĭ de bărbaţĭ de voiagiu şi de lucrătorĭ dela 50 cr. în susŭ.

Aceste preţurĭ ieftine se póte aplica numai atuncĭ, când se plătesce marfa îndată cu banĭ gata.

Comande din afară se vorŭ efectui promptŭ şi încălţăminte, carĭ nu se potrivescŭ se schimbă, séu se primescŭ franco îndărătŭ.

Spre uşurarea mĕsurei este a se tăia o fâşie de hârtiă, şi a se mĕsura, **1)** dela mijlocŭl călcâiului pănŭ la capulŭ degetului celŭ mare, **2)** peste degete unde se începe ridicătura piciorului, **3)** împrejurul ridicăturei, **4)** cuprinsulŭ călcâiului. Acéstă mĕsură ar fi de ajunsŭ pentru ghete (papucĭ) cu elastic, doreşte cineva ghete cu nasturĭ atuncĭ este de lipsă **5)** şi mĕsura pulpei. La cisme înalte cu carâmbĭ este a se mĕsura partea cea mai grósă a pulpei. Muşterii suntŭ rugaţĭ a arĕta décă piciorulŭ este mai cârnos, séu mai slabŭ pentru a se întocmi gheata bine pe piciorŭ. Acei muşterii carĭ doresc a purta o gheată fórte bine potrivită pe piciorŭ, suntŭ rugaţi a trimite o gheată vechiă a D-lorŭ, după care se va face unŭ calapodŭ cu numele muşteriului, pentru ca la casŭ când ar mai dori sĕ comande, nu trebue altceva decâtŭ numai o carte poştală, în care sĕ se arate calitatea şi modulŭ cum sĕ fiă gheata şi se va efectui prompt. Pentru durata încălţămintelorŭ se garantéză.

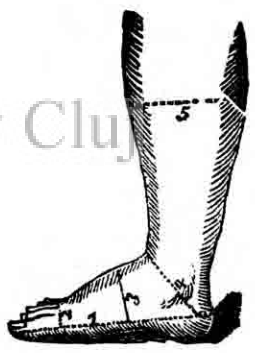

Preţurĭ fórte reduse de totŭ ieftine.

Szám 6639—1889 tkvi. 316,1—1

Arverési hirdetményi kivonat.

A Fogarasi kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy Turku János végrehajtatónak Badilla Nikolai, George és Matej végrehajtást szenvedő elleni 200 frt. tőkekövetelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében a brassói kir. törvényszék a Fogarasi kir. járásbiróság területén lévő Also Veneczen fekvő az Also-Veneczei 1011 sz. tjkvben foglalt:

579, 580 hr. sz. ingatl. . . . . 86 frt.
2116 „ „ „ . . . . . 71 „

A 1011, 1013 sz. tjkvben foglalt:
6374*a*/1, 6375*a*/1. 6375*b*/1, 6374*b*/1 hr. sz. ingatlan. 65 frt.
$\frac{7410a}{2}$, $\frac{7411a}{2}$, $\frac{7410b}{2}$. $\frac{7411b}{2}$ „ „ „ 87 „

A 1011, 1012 és 1013 sz. tjkvben foglalt:
8759/1, 8759/2, 8759/3 hr. sz. ingatl.. . . . . 143 frt.
9833/1, 9833/2, 9833/3 hr. sz. ingatl. . . . . 66 „

A 1013 sz. tjkvben foglalt:
1087/2 hr. sz. ingatlan . . . . . 43 frt.

elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok *1890 évi Május hó 28-ik napján délelött 10 órakor* Al. Venecze község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881 évi: LX t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881 évi november hó 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ban kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni avagy az 1881: LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a biroságnál elöleges elhelyezéséröl kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Fogaras 1890 évi Ianuár hó 28-ik napján.

A fogarasi kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság.

Avisŭ d-lorŭ abonaţĭ!

Rugăm pe d-nii abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ şi numerii de pe fâşia sub care au primitŭ ţiarulŭ nostru până acuma.

Domnii, ce se abonéză din nou, sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ şi sĕ arate şi posta ultimă.

Administraţ. „Gaz. Trans.“

Tipografia A. MUREŞIANU Braşov.

BCU Cluj / Central University Library Cluj